

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

TALLINNA KOLLEDŽ

Majandusarvestus

Marta Velt

**FÜÜSILISEST ISIKUST RESIDENDI JA MITTERESIDENDI
MAKSUSTAMINE EESTI VABARIIGIS**

Lõputöö

Juhendaja: Kristo Krumm, *MBA*

Tallinn 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. RESIDENTSUSE OLEMUS JA TOPELTMAKSUSTAMINE	6
1.1. Residentsuse olemus Eesti Vabariigi seadusandluse järgi	6
1.2. Residentsuse määramine.....	7
1.3. Topeltnmaksustamise olemus.....	10
1.4. Füüsilise isiku topeltnmaksustamise vältimine läbi riikidevaheliste maksulepingute	11
2. FÜÜSILISEST ISIKUST RESIDENDI JA MITTERESIDENDI MAKSUSTAMINE EESTI VABARIIGIS	15
2.1. Tulumaksu olemus ja maksustamise põhimõtted	15
2.2. Sotsiaalkindlustusmaksete olemus ja maksustamise põhimõtted.....	20
2.3. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi ja mitteresidendi tulude deklareerimine	22
2.4. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi ja mitteresidendi maksustamine tulu- ja sotsiaalkindlustusmaksetega.....	24
2.5. Järeldused ja ettepanekud	41
KOKKUVÕTE	43
VIIDATUD KIRJANDUS	45
LISAD	48
Lisa 1. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresidendi maksustamine	48
Lisa 2. Residentsuse määramise vorm R.....	49
SUMMARY.....	51

SISSEJUHATUS

Tööjõuliikumise populaarsus on aastatega kasvanud, füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentid lähevad välismaale tööle ning samuti värbavad Eesti Vabariigi ettevõtted püsitööjõu kõrvalt tööle ka välistööjõudu. Välistööjõuks võivad osutada Eesti Vabariigi füüsilisest isikust mitteresidentid. Olukorras, kus tööandja võtab tööle füüsilisest isikust mitteresidenti, peaks eelkõige tähele panema, et riigi residentide ja mitteresidentide suhtes ei toimu maksustamine samade põhimõtete kohaselt. Tänapäeval on vähenenud ebavõrdus füüsilisest isikust residentide ja mitteresidentide maksustamise osas, kuid mõned erinevused on siiski jäänud.

Käesolev teema väärib käsitlemist, kuna üha sagedamini tekib olukordi, kus tööandja ei pea end vastutavaks uurimaks töötajale kehtivaid maksupõhimõtteid ning kogu maksustamisega seotud informatsioon tuleb töötajal endal välja uurida. Selleks, et vältida eksimusi füüsiliste isikute maksustamisel on oluline, et nii töötaja ise, kui ka tööandja oleksid kursis residentide ja mitteresidentide maksustamispõhimõtetega.

Lõputöö teema valikul sai otsustavaks asjaolu, et tegelikkuses ei oma kõik välismaal töötavad isikud enda maksustamisest nii head ülevaadet, kui tegelikult võiks omada. Samuti ei olda kursis, kuidas enda tulusid õigesti deklareerida. Inimestel on mõnikord maksustamisest ja tulude deklareerimisest vale arusaam, mis põhjustab palju arusaamatusi. Antud teemat on oluline käsitleda just praegu, kuna 2015. aastal muutusid Eesti Vabariigis maksumäärad ning samuti on varasemalt tehtud seadustes muudatusi, mida eelnevates lõputöödes käsitletud ei ole.

Uurimisobjektis on lõputöö autor valinud füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide ja mitteresidentide maksustamise. Autor uurib, kuidas makustatakse Eesti Vabariigi residentide oma residentiriigis ning millised kohustused tekivad isikule välismaalt tulu saades. Samuti selgitatakse välja, kuidas toimub füüsilisest isikust mitteresidentide (Euroopa liikmesriigi residentide) maksustamine Eesti Vabariigis.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on koostada näitlik juhendmaterjal füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide ja mitteresidentide maksustamise kohta. Uuringu meetodikana kasutatakse

andmete kogumise ja tõlgendamise analüütilist meetodit. Selleks, et töö eesmärgini jõuda, püstitas autor järgmised uurimisülesanded:

- füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi olemuse väljaselgitamine;
- tuua välja põhitunnused, mille alusel määratakse füüsilise isiku residentsust;
- topeltmaksustamise olemuse ja maksulepingute põhimõtete uurimine;
- uurida füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi tulude deklareerimist;
- näidisülesannete põhjal välja selgitada kuidas toimub maksustamine;
- järelduste ja ettepanekute tegemine saadud tulemuste põhjal.

Peamisteks infoallikateks käesolevas lõputöös on Eesti Vabariigi erinevad seadused, riikidevahelised maksulepingud, Euroopa Liidu määrused. Samuti on autor saanud palju informatsiooni ministriumite ja Eesti Maksu- ja Tolliameti kodulehekülgedelt. Lisaks eesti-keelsetele allikatele on autor kasutanud oma töös ka võõrkeelseid allikaid.

Käesolev lõputöö koosneb kahest osast. Töö esimene osa käsitleb residentsuse olemust ja topeltmaksustamist. Esimene osa jaguneb neljaks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis on autor kirjeldanud residentsuse olemust Eesti Vabariigi seadusandluse järgi. Teine alapeatükk käsitleb residentsuse määramise tunnuseid, mille abil määratakse isiku residentsust juhul, kui see ei ole kindel või selgelt määratletav. Füüsilise isiku maksustamisel tekib oht ka topeltmaksustamisele ning selle olemus on välja toodud kolmandas alapeatükis. Topeltmaksustamist saab vältida läbi riikidevaheliste maksulepingute, ning neid käsitletakse töö esimese osa viimases alapeatükis.

Lõputöö teine osa käsitleb füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi maksustamist tulu- ja sotsiaalkindlustusmaksetega. Teine osa jaguneb viieks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade tulumaksu olemusest ning vaadeldakse, milline tulu kuulub maksustamisele Eesti Vabariigis füüsilisest isikust residendi, kui ka mitteresidendi puhul. Käsitletakse ka sotsiaalkindlustusmaksid ning sellega kaasnevaid rahvusvahelisi aspekte, lähtudes Euroopa Liidu määrustest. Kui isik on saanud tulu, siis on kohustus see ka deklareerida ning füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi tulude deklareerimist käsitleb autor samuti teises peatükis. Lõputöö autor annab ülevaate, millistel vormidel peavad oma tulu deklareerima füüsilisest isikust mitteresidendid ning välismaalt tulu saavad residendid.

Lõputöö teine osa sisaldab ka näidisülesandeid, mille koostamisel on autor lähenenud võimalikult mitmekülgsele, mõeldes välja erinevaid situatsioone ning läbi nende seletanud, kuidas toimub sellistes olukordades maksustamine. Näidisülesannete lahendamisel on autor

lähtunud lõputöö kirjutamise ajal kehtinud maksumääradest (2014. aastal kehtinud maksumäärad), kui 2015. aastal kehtivatest maksumääradest.

Töö viimases alapeatükis teeb autor omapoolsed järeldused füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi maksustamisest ja tulude deklareerimisest. Samuti tehakse ettepanekuid, kuidas muuta mitteresidendile maksustamist paremini arusaadavamaks. Lõputöö koostamisel on autor kokku kasutanud 35 infoallikat.

1. RESIDENTSUSE OLEMUS JA TOPELTMAKSUSTAMINE

1.1. Residentsuse olemus Eesti Vabariigi seadusandluse järgi

Selleks, et riik saaks toimida, tuleb nii füüsilistel kui ka juriidilistel isikutel maksta erinevaid makse. Residentsus määrab ära füüsilise isiku maksukohustuse ulatuse. Maksukohustuslaseks on iga isik, kes tegeleb iseseisvalt ükskõik millise majandustegevusega, olenemata selle eesmärgist või tulemusest (27, lk 238). Füüsilise isiku maksustamisel jaotatakse isikud kaheks eraldi koosseisuks – piiramatu maksukohustusega isikud ning piiratud maksukohustusega isikud (14, lk 175). Residentsus omab maksustamisel suurt tähtsust ning oluline on vahet teha kas isik, keda maksustatakse on antud riigi füüsilisest isikust resident või mitteresident, kuna eelnimetatud isikud on erineva maksukohustuse ulatusega.

Piiramatu maksukohustusega füüsilised isikud on Eesti Vabariigi residentid, ning nende puhul kuulub residentiriigis (antud juhul Eesti Vabariigis) maksustamisele kogu nende maailmas teenitud tulu ning piiratud maksukohustusega füüsilisteks isikuteks peetakse Eesti Vabariigis mitteresidente (26, lk 143). Füüsilisest isikust mitteresidenti puhul toimub maksustamine lähtudes tuluallika põhimõttest, mille kohaselt maksustatakse füüsilisest isikust mitteresidenti tulusid tuluallika riigis, ehk riigis, kus isik on saanud tulu (15, lk 142). Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide puhul kohaldatakse erinevaid maksusoodustusi, kuid mitteresidentidele need üldjuhtudel ei kehti, kuna isik on piiramatu maksukohustusega oma residentiriigis ning seal kohaldatakse isiku suhtes maksusoodustusi (32). Juhul, kui füüsilisest isikust mitteresidentidele kohaldatakse mõlemas riigis maksusoodustusi hakkaksid need omavahel kumuleerima (14, lk 175).

Tulumaksuseaduse kohaselt nimetatakse Eesti Vabariigis füüsilist isikut residentiks, kui isik vastab järgmistele tunnustele (31, § 6 lg 1):

- omab elukohta Eesti Vabariigis;
- viibib Eesti Vabariigis 12 järjestikuse kuu jooksul vähemalt 183. päeval;
- on välisteenistuses viibiv Eesti Vabariigi diplomaat.

Selleks, et füüsiline isik oleks Eesti Vabariigi resident, ei pea olema vastavuses kõigi eelpool nimetatud tunnustega. Piisab, kui füüsiline isik on vastavuses ühe nimetatud tunnusega. Järelikult, kui füüsiline isik omab elukohta Eesti Vabariigis, samuti on siin tema kõigi huvide keskus, kuid isik ei viibi riigis 12 järjestikuse kuu jooksul vähemalt 183. päeval, siis antud situatsioonis ei saa isikut käsitleda koheselt Eesti Vabariigi mitteresidendina.

Eesti Vabariigi tulumaksuseaduse kohaselt nimetatakse riigis mitteresidendiks isikut, kes ei ole antud riigi resident. Füüsilisest isikust mitteresidendiks loetakse isikut, kes ei oma elukohta Eesti Vabariigis ning samuti ei viibi 12. järjestikuse kuu jooksul rohkem, kui 183. päeval antud riigis (*Ibid.*, § 6 lg 3). Nagu eelnevalt öeldud, tuleb füüsilisest isikust mitteresidendi maksustamisel lähtuda tuluallika põhimõttest. Lõputöö autori seisukohalt on õige rakendada füüsilisest isikust mitteresidendi puhul tuluallika põhimõtte kohast maksustamist, kuna mitteresidendid, sarnaselt riigi residentidega, kasutavad ja tarbivad Eesti Vabariigi tooteid ja teenuseid ning on õiglane, et riik saab sellelt tulu. Mida suurem on tulu seos riigiga, kus see on teenitud, seda suurem õigus on seda ka maksustada selles riigis, kuid lõpliku maksukohustuse määramine toimub siiski isiku residendiriigis (15, lk 142).

Selleks, et isiku maksustamisel lähtutakse õigetest maksustamise põhimõtetest, oleks võimaluse korral kohe alguses, kui füüsiline isik saabub riiki või lahkub riigist, oma residentsus kindlaks määrata, kuna see aitab vältida hilisemaid maksuvaidlusi. Residentsuse määramine on oluline seetõttu, kuna selle järgi määratletakse, millises ulatuses on õigus maksustada füüsilisest isikust riigi resident ja mitteresident.

Residentsus võib kergesti muutuda ning mõnikord inimesed ei tule ise selle pealegi, et see võib olla muutunud. Olukorras, kus füüsilise isiku residentsus riigis on muutunud või ei ole selgelt määratletav on oht, et tekivad erinevad probleemid, millest omakorda võivad välja kasvada kohtuvaidlused, mis tõenäoliselt toovad füüsilisele isikule lõpuks kaasa suuri rahalisi väljaminekuid.

1.2. Residentsuse määramine

Olukorras, kus füüsilise isiku residentsus riigis on kaheldav või ei ole selgelt määratletav on abiks residentsuse määramise tunnused. Residentsuse tunnuste abil saab kindlaks määrata, kas tegu on riigi resident või mitteresidendiga. Kaheks põhitunnuseks, mille abil füüsilise isiku residentsust määratakse on füüsilise isiku elukoht ning isiku riigis viibitud päevade arv (8).

Tegelikkuses on füüsilise isiku residentsust elukoha mõistest lähtudes küllaltki keeruline määrata, kuna maksuhaldurite andmebaasis kajastuvad tihti rahvastikuregistri andmed, kuid sinna on kantud ka isikuid, kellele on väljastatud näiteks Eesti Vabariigi elamisluba (kuid isik ei ole riigi resident) (1). Seetõttu tulebki lähtuda faktilistest asjaoludest ning tugineda ei saa vaid rahvastikuregistri andmetele (14, lk 176). Samuti näiteks situatsioonis, kus Eesti Vabariigi resident kolis aastaid tagasi elama välisriiki, kuid omab rahvastikuregistri andmete põhjal sissekirjutust Eesti Vabariigis, ei saa antud isikut käsitleda koheselt residendina, vaid lähtuda tuleb sellest, kus on isiku eluliste huvide keskus.

Füüsilist isikut, kelle elukoht Eesti Vabariigis on alaline või peamine, peetakse antud riigi seadusandluse kohaselt residendiks terve maksustamisperioodi vältel (8). Mõned isikud vahetavad tihti oma elukohti, ning seetõttu võib muutuda ka nende residendi staatus. Kui isiku residentsus riigis muutub, loetakse see muutunuks samal päeval, kui muutus elukoht (*Ibid*). Näitena võib tuua situatsiooni, kus isik soovis kolida välismaale ning samuti müüs ära Eesti Vabariigis oma elukoha. Antud situatsioonis tuleb residentsuse määramisel arvesse võtta kindlasti asjaolusid, et isiku soov välismaale kolida tuli tema vabast tahtest ning sellest, et isik müüs ära oma elukoha. Samuti ei viibi isik Eesti Vabariigis 12. järjestikuse kuu jooksul 183. päeval, seega võib antud isikut pidada Eesti Vabariigis mitteresidendiks ning tema maksukohustus on piiratud (oletades, et eluliste huvide keskuseks ei ole enam Eesti Vabariik).

Teiseks põhitunnuseks, mille abil saab füüsilise isiku residentsust määrata on isiku riigis viibitud päevade arv. Antud meetodit kasutades, tuleb aluseks võtta päevad, kus isik viibis füüsiliselt riigis, ehk need päevad kui isik realselt oli riigis kohal ning samuti on oluline täheldada, et päevade lugemise arvestus on riikide lõikes erinev ning igas riigis on erinev arvestusmeetod (*Ibid*). Eesti Vabariigis kehtib päevade lugemisel täispäeva arvestuspõhimõte (*Ibid*). Olukorras, kus füüsiline isik saabub Eesti Vabariiki hilisõhtul kell 23.30, siis sellisel juhul päevade mõistes loetakse seda siiski täispäevaks, hoolimata sellest, et tegelikkuses viibib isik riigis ühel päeval vaid 30 minutit. Füüsilise isiku riigis viibitud päevade lugemisel kehtivad ka mõningad erijuhtumid, mille puhul ei käsitleta füüsilist isikut peale antud aja möödumist koheselt riigi residendina. Tavaliselt loetakse füüsilist isikut mitteresidenti riigi residendiks, kui isik viibib riigis kauem kui 183 päeva. Juhul, kui füüsilisest isikust mitteresident viibis riigis rohkem kui 183 päeva ning seda arvu ületanud päevad ei olnud temast olenevad, siis ei käsitleta isikut koheselt Eesti Vabariigi residendina (*Ibid*). Näitena võib tuua situatsiooni, kus füüsilisest isikust mitteresident tuli Eesti Vabariiki töötamise eesmärgil ning tema kavandatavaks töötamise ajaks Eesti Vabariigis oli 180 päeva, kuid enne riigist lahkumist tabas teda ootamatult raske haigus,

mille tõttu ei saanud isik riigist lahkuda enne kahe nädala möödumist. Antud situatsioonis ei käsitleta füüsilist isikut koheselt kui riigi resident, kuna tema planeeritav lahkumine oli enne 183. päeva möödumist ning see, et riigis tuli viibida kauem, ei olnud ette planeeritud ning isikust mitte olenev.

Füüsilise isiku residentsus võib riigis kergesti muutuda. Samuti võib tekkida olukord, kus füüsilist isikut peetakse residentiks mitmes erinevas riigis korraga. Alljärgnevalt on lõputöö autor välja toonud mõned situatsioonid residentsuse ja selle muutumise kohta (32):

- Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi resident viibib välisriigis töötamise eesmärgil. Isiku elukoht Eesti Vabariigis säilib. Antud juhul on isik tulumaksuseaduse kohaselt Eesti Vabariigi resident, kuna tema elukoht on Eesti Vabariigis.
- Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi resident suundub pikemaks ajaks välismaale tööle. Antud situatsioonis on oht, et isik muutub residentiks ka riigis kuhu ta suundus ning maksukohustus tekib ka seelses riigis.
- Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi resident lahkub riigist ning elukohta antud riiki ei jää. Antud situatsioonis ei käsitleta isikut kui Eesti Vabariigi resident, ning isik ei maksa oma maailmas teenitud tuludelt tulumaksu Eesti Vabariigis (seda ajast, kui muutub tema residentsus).

Otsuse residentsuse muutumise kohta võtab vastu maksuhaldur, kes ühtlasi on ka maksumenetluse läbiviijaks (15, lk 28). Alates 01.01.2011. aastast on füüsilised isikud kohustatud koheselt teavitama maksuhaldurit, kui nende saabumine riiki või riigist lahkumine seab nende residentsuse kahtluse alla (14, lk 176). Juhul, kui maksuhaldur ei oska koheselt residentsust määrata, ning see on kaheldav, tuleb isikutel täita residentsuse määramise vorm R (vt Lisa 2) (32). Antud vormi abil saab maksuhaldur tuvastada füüsilise isiku residentsust. Samuti muutab antud vorm maksuhalduri otsustamise lihtsamaks ning läbi selle on kergem määratleda, kas tegu on riigi füüsilisest isikust residentiga või mitteresidentiga.

Peale seda, kui maksuhaldur on kindlaks määranud isiku residentsuse tuleb kanda antud isik maksukohustlaste registrisse ning väljastada tuleb tõend isiku residentiks või mitteresidentiks registreerimise kohta. Alates 01.07.2014. aastast hakkas Eesti Vabariigis kehtima töötamise register, kuhu kantakse füüsilisest isikust residentide kõrval sisse ka füüsilisest isikust mitteresidentid. Eesti Vabariigis loetakse füüsilisest isikust mitteresident riigi residentiks esimesest päevast, mis on dokumentaalselt tõestatud, et isik saabus riiki ning seda järjestikuse 12. kuu jooksul. (8)

Lõputöö koostamise käigus tegi autor Eesti Maksu- ja Tolliametist päringu Eesti Vabariigis viibivate füüsilisest isikust mitteresidentide arvu kohta, kes on kantud maksukohustlaste

registrisse. Eesti Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 23.09.2014. aasta seisuga maksukohustuslaste registrisse kantud 70 021 mitteresidendist füüsilist isikut (vt Lisa 1) (22). Tuginedes Eesti Vabariigi valituse maksukohustuslaste registri asutamise ja registri pidamise põhimäärusele, registreerib Eesti Maksu- ja Tolliamet maksukohustuslaste registrisse füüsilisest isikust mitteresidendid järgmistel alustel (16, § 20-20²):

- maksukohustuse tekkimise alusel;
- maksustatava väljamakse tegemisel;
- tagasinõude alusel.

Antud kohal on oluline täheldada, et kõik 2014. aastal kehtima hakanud maksukohustuslaste registrisse kantud füüsilisest isikust mitteresidendid ei ole Eesti Vabariigis palgalisel tööl. Maksukohustuslaste registrisse kantakse palgalisel tööl olevate isikute kõrval ka teisi erinevatel põhjustel tehtud füüsilisest isikust mitteresidentide registreeringuid.

1.3. Topeltmaksustamise olemus

Topeltmaksustamine on üks sagedamini esinevaid probleeme isiku maksustamisel. Topeltmaksustamine tähendab isiku ühe tuluallika maksustamist mitmes riigis korraga. Topeltmaksustamise üheks põhjuseks võib pidada seda, et erinevad riigid võivad füüsilist isikut käsitleda maksuresidendina samaaegselt, ning seega nõuda maksude maksmist kogu isiku maailmas teenitud tulult just enda riigis (10). Kõige tõenäolisem, et isiku tulu võidakse topeltmaksustada tekib situatsioonis, kus isik elab ühes riigis, kuid käib tööl teises riigis.

Oht, et isiku tulu maksustatakse kahekordselt võib tekkida ka järgmiste olukordade puhul (4):

- tegemist on piiriülese töötajaga;
- isik viibib lühiajalisel lähetusel välismaal;
- isik on jäänud pensionile ühes riigis ning saab pensionit ka mõnes teises riigis.

Piiriülene töötaja on isik, kes omab elukohta ühes Euroopa Liidu riigis, kuid kelle töö tegemine toimub teises liikmesriigis ning selleks et, isikut saaks käsitleda piiriülese töötajana peab antud isik oma elukoha riiki naasema vähemalt korra nädalas (2). Piiriülese töötaja puhul tekib topeltmaksustamise oht just seetõttu, et isik elab tegelikult mitmes riigis korraga, ning mõlemad riigid võivad isikut käsitleda maksuresidendina.

Kui töötaja lähetatakse välismaale lühikeseks ajaks (antud mõistes kuni 2 aastat), võidakse isiku sissetulekut maksustada riigis, kus lähetus toimub. Kui füüsilise isiku välismaale lähetajaks on isiku tööandja, ei pruugi tekkida kohustust, et isik peab lähetuse ajal maksma oma sissetulekult makse asjaomases riigis, juhul kui viibib seal 12. järjestikuse kuu jooksul vähem kui 6 kuud või talle maksab palka otsene tööandja koduriigist, mitte filiaal või mõni muu tööandjale kuuluv äriühing töötaja töökohajärgses riigis. Järelikult, kui isik saadetakse lähetusele ning talle maksab palka mõni ettevõtte filiaal, riigis kus lähetus toimub, siis tuleb isikul maksta makse riigis, kus lähetus toimub. Lähetuse ajal võib tekkida topeltmaksustamise oht just eelnimetatud olukordade tõttu, ning sellepärast on oluline, et nii töötaja, kui ka tööandja oleksid kursis lähetatud töötaja maksustamise põhimõtetega. (4)

Oht, et füüsilise isiku pensionit maksustatakse topelt, võib tekkida ka olukorras, kus isik on jäänud pensionile mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis, ning viibib seal rohkem kui 6 kuud aastas. Sellises olukorras tekib topeltmaksustamise oht, kuna riik, kus isik jäi pensionile võib käsitleda teda maksuresidendina ning sellisel juhul võib asjaomane riik maksustada ka pensionit, mida isik on saanud teistest liikmesriikidest. Erandiks võivad olla avaliku sektori teenistujate pensionid, sest nende puhul kehtib põhimõte, et pensionit maksustatakse vaid riigis, kus isik tegi tööd. (*Ibid*)

Tegelikkuses võib füüsilise isiku suhtes toimuda topeltmaksustamine väga erinevates olukordades ning eelnevalt nimetatud olukordade loetelu ei ole kindlasti lõplik. Isik, kelle suhtes võib tekkida topeltmaksustamise oht, peaks eelkõige ise uurima teise riigi (tuluallika riigi) seadusi ning vajadusel konsulteerima asjaomase riigi maksuhalduriga või pöörduma maksuameti poole, kes maksustamist selgitaks. Samuti peaksid füüsilised isikud, kes suunduvad teise riiki või saavad mõnest välisriigist tulu, välja selgitama, kas Eesti Vabariigil on sõlmitud asjaomase riigiga kehtivad maksulepingud ning lepingu olemasolul endale selgeks tegema seal sätestatud punktid, mis aitavad selgusele jõuda, millisel riigil on õigus tulu maksustada.

1.4. Füüsilise isiku topeltmaksustamise vältimine läbi riikidevaheliste maksulepingute

Füüsilisest isikust mitteresidendi maksustamisel omavad suurt tähtsust erinevad riikidevahelised lepingud. Füüsilisest isikust mitteresidendi Eesti Vabariigist saadud tulude ja Eesti Vabariigi füüsilisest isikust residendi välismaalt saadud tulude maksustamisel on oluline järgida

riikidevahelisi tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest kõrvale hoidumise tõkestamise lepinguid (autor käsitleb neid edaspidi, kui maksulepingud). Maksulepingud sõlmitakse kahe konkreetse riigi vahel ning igal riigil on erinevad lepingupartnerid ning samuti erineb iga riigiga sõlmitud maksulepingu sisu. Maksulepingu põhimõtteks on isiku topeltmaksustamise vältimine, mille kohaselt üks lepinguosaline riik, kus isik on saanud tulu, loobub maksutulust teise riigi kasuks (29).

Maksuleping määrab ära, milline riik saab isikut käsitleda kui maksuresidenti ning samuti määrab ära riikide maksustamise ulatuse (32). Juhul, kui isik osutub residendiks mõlemas lepinguosalisel riigis ehk isikul tekib topeltresidentsus, võetakse maksustamisel aluseks maksulepingu sätted (artikkel 4) mis määravad, milline riik saab isikut käsitleda maksuresidendina. Mudellepingus sätestatud kriteeriumid on järgmised (28):

- isiku kodu;
- isiku eluliste huvide keskus;
- riik, kus isik veedab enamuse oma ajast;
- isiku kodakondsus.

Eelnimetatud kriteeriumid on sätestatud olulisuse järjekorras, see tähendab seda, et kui esimene kriteerium ei võimalda selgelt tulemuseni jõudmist, võetakse aluseks järgmine kriteerium ning kõige viimasena võetakse aluseks kodakondsus, ehk millise riigi kodakondsust isik omab (1).

Riikidevahelised maksulepingud aitavad vältida maksudest kõrvalehoidumist ja ebavõrdset kohtlemist (15, lk 175). Ebavõrse kohtlemise all võib täheldada, et ei ole õiglane nõuda füüsiliselt isikult mitmekordset maksustamist ühelt tuluallikalt. Samuti ei saa inimesi diskrimineerida riigis, kus füüsilised isikud on mitteresidendid ning seetõttu tulebki neile kohaldada samasugused tingimused, mis kehtivad füüsilisest isikust riigi residentidele. Selleks, et füüsilisele isikule rakenduks maksuleping, tuleb esmalt välja selgitada, kas tulu saajaks on teise lepingupoole resident. Kui isik ei ole füüsilisest isikust resident riigis, kellega Eesti Vabariigil on sõlmitud kehtiv maksuleping, siis antud situatsioonis ei saa riikidevahelisi maksulepinguid rakendada, kuna puudub leping, millest maksustamisel lähtuda ja millele tugineda.

Riikidevahelised maksulepingud ei too endaga kaasa täiendavaid makse ning samuti ei laienda riikide maksustamisõigusi (*Ibid.*, lk 175). Vahel võivad maksulepingud endaga kaasa tuua madalama maksumäära kohaldamise isiku suhtes või maksust täieliku vabastuse (*Ibid.*, lk 175).

Kõikidel füüsilistel isikutel, kes on Eesti Vabariigis mitteresidendina või Eesti Vabariigi residentid, kes on saanud välismaalt tulu on oluline kursis olla riikidevaheliste maksulepingutega ja nende põhimõtetega. Maksulepingu rakendamisel isiku suhtes võetakse kasutusele soodsama sätte põhimõte (*Ibid.*, lk 175). Soodsama sätte põhimõtte kohaselt rakendatakse soodsamat maksu – ehk kui Eesti Vabariigi tulumaksuseadus näeb ette soodsamat maksustamist kui seda on lepingus sätestatud, siis rakendatakse isiku suhtes Eesti Vabariigis kehtivat seadust, kui aga lepingu säte on soodsam, rakendatakse välislepingut (*Ibid.*, lk 175). Tegelikult ei ole eelnimetatud meetmete rakendamine alati soodsam, kuna olukorras kus isiku suhtes rakendub maksuleping võib Eesti Vabariigi resident osutada hoopis teise riigi residentiks ning sellest tulenevalt võib isiku suhtes rakenduda kõrgem maksukoormus (*Ibid.*, lk 175). Sellest võib järeldada, et äärmiselt oluline on, et inimesed oleksid kursis neid puudutavate maksulepingute ja seadustega, kuna selle abil saab ära hoida võimalikke arusaamatusi maksustamisel.

Eesti Vabariigil on sõlmitud teiste liikmesriikidega 2014. aasta esimese jaanuari seisuga 56 kehtivat maksulepingut ning ettevalmistamisel on 9 lepingut (29). Alljärgnevas tabelis (vt Tabel 1) on lõputöö autor välja toonud riigid, kellega Eesti Vabariik sõlmis 2014. aastal maksulepingu ning riigid, kellega maksuleping on ettevalmistamisel.

Tabel 1. Eesti Vabariigi 2014. aastal sõlmitud ja ettevalmistamisel olevad maksulepingud ja protokollid

2014. aastal sõlmitud maksulepingud Eesti Vabariigis	Ettevalmistamisel olevad lepingud ja protokollid
Barheni Kuningriik	Bostnia ja Hertsogoviina
Küprose Vabariik	Hiina (lepingu uus protokoll)
Mehhiko Ühendriigid	Luksenburg (uus leping)
Tai Kuningriik	Lõuna-Aafrika Vabariik
Türkmenistan	Maroko
Usbekistani Vabariik	Omaan
-	Šveits (lepingu uus protokoll)
-	Venemaa
-	Vietnam

Allikas: Rahandusministeerium (29)

Paljud Euroopa Liidu riigid võtavad maksulepingute koostamisel aluseks *The Organization for Economic Co-operation and Development* (Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni) ehk *OECD* mudellepingu (3). Kõik riikide vahel sõlmitud lepingud erinevad üksteisest millegi poolest ning mudelleping kohaldatakse ümber lähtudes riikidest ja nende vajadustest. Seetõttu, et *OECD* mudelleping on aluseks paljudele riikidevahelistele maksulepingutele, pidas lõputöö autor oluliseks näidislepingu sisulised osad välja tuua.

Näidisleping koosneb seitsmest peatükist, mis omakorda jagunevad artikliteks. Artikleid on näidislepingus 31. Lepingu esimene osa käsitleb isikuid, kelle suhtes leping rakendub ning samuti neile kohaldatavaid makse. Teine osa koosneb erinevatest definitsioonidest, mis läbivad lepingut. Lepingu kolmas osa sisaldab põhimõtteid ja reegleid, mille alusel jagatakse maksustamise õigused lepinguosaliste riikide vahel. Neljas osa koosneb vaid ühest artiklist ning käsitleb kapitalimakse. Viiendas osas on välja toodud topeltmaksustamise vältimise meetodid. Erisätteid käsitletakse lepingu kuuendas osas ning näidislepingu viimases ehk seitsmendas osas on kirjas lõppsätted lepingu jõustumise ja lõppemise kohta. (28)

Maksulepingu ühe eripärana võib välja tuua asjaolu, et peale lepingu sõlmimist ei hakka need koheselt kehtima, vaid kehtivaks muutub leping alles selle jõustumisele järgneva kalendriaasta alguses, kuna raske on määratleda välislepingu jõustumise aega, ning tulumaksuga maksustamise periood on tavaliselt kalendriaasta (15, lk 177). Järelikult, kui maksuleping jõustub 15. juunil, siis kehtivaks loetakse antud maksulepingut alates järgmise aasta esimesest jaanuarist.

2. FÜÜSILISEST ISIKUST RESIDENDI JA MITTERESIDENDI MAKSUSTAMINE EESTI VABARIIGIS

2.1. Tulumaksu olemus ja maksustamise põhimõtted

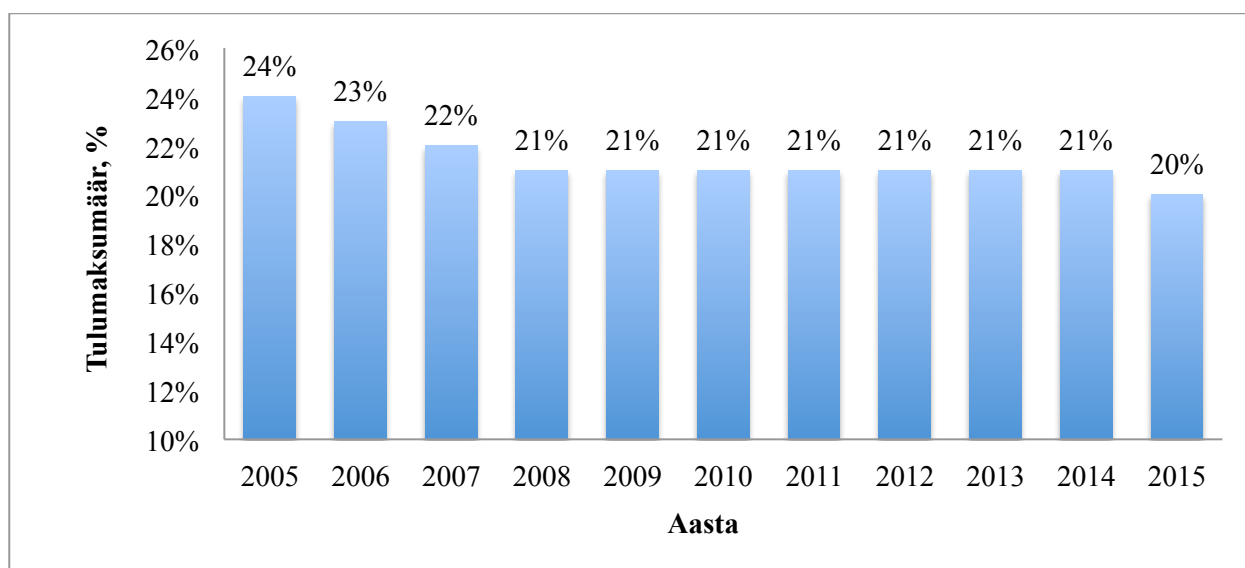
Tulumaks on maks, mis arvestatakse maha füüsilise isiku sissetulekult. Tulumaksul on mitmeid erinevaid tunnuseid – otsene, subjektiivne ja riiklik maks (14, lk 169). Subjektiivseks loetakse tulumaksu seetõttu, kuna maksukohustus on seotud konkreetse isikuga ning riiklikuks maksuks klassifitseerub tulumaks, kuna laekub riigi tuludesse, kuigi suur osa sellest laekub kohalike omavalitsuste tuludesse (*Ibid.*, lk 169). Tulumaksu objektiks on igasugune tulu mis on laekunud maksukohustuslasele (26, lk 145). Maksustatavad tulud jaotatakse kaheks eri liigiks – aktiivne tulu ja passiivne tulu (21). Aktiivse tulu alla kuuluvad palgatulu ja ettevõtlustulu (14, lk 185). Lisaks sellele, et palgatulu ja ettevõtlustulu maksustatakse tulumaksuga, tuleb sellelt tasuda ka sotsiaalkindlustusmaksuid, mida autor käsitleb lõputöö järgmises alapeatükis. Selleks, et kindlaks määrata, kas isikule laekunud raha on tulu, saab seda määrata järgmiste tunnuste abil (13):

- isikule laekunud;
- rahaliselt hinnatav;
- tagastamatu sissetulek.

Kuna tulu üheks kriteeriumiks on nõue, et see oleks rahaliselt hinnatav, ei saa tuluks nimetada materiaalseid asju, mida isik on saanud vastutasuks tehtud töö eest. Samuti peab tulu olema tagastamatu ja sellepärast ei saa laenu nimetada tuluks. Laen võib küll mingil hetkel tunduda isikule tuluna, kuid tegelikkuses tuleb laen tagastada ja isik sellest tulu ei saa, vaid see pigem koormab tulevast sissetulekut. (26, lk 145)

Tulumaksuga maksustamisele kuuluv summa sõltub sellest, millist maksusüsteemi riigis rakendatakse. Maksusüsteeme liigitatakse progressiivseks, regressiivseks ja proportsionaalseks. Progressiivse maksusüsteemi puhul maksavad kõrgema sissetulekuga isikud kõrgemat maksumäära (5, lk 582). Regressiivse maksusüsteemi kohaselt maksavad väiksema sissetulekuga isikud suuremat maksumäära ning sissetuleku kasvades tulumaksumäär väheneb (20). Eesti

Vabariigis kasustatakse tulu maksustamisel proportsionaalset maksusüsteemi. Proportsionaalse maksussüsteemi korral läheb isiku tulust maksuks kindel osa, mis tähendab, et suure sissetulekuga isikud maksavad oma tulust samasuguse osa maksuks, kui väikese sissetulekuga isikud. 2014. aastal oli Eesti Vabariigis kehtivaks tulumaksumääraks 21%, kuid alates 2015. aastast langes maksumäär 1%, ning uueks maksumääraks on 20%. Uus ja madalam maksumäär vähendab mõnevõrra isikute maksukoormust. Alljärgneval joonisel (vt Joonis 1) on lõputöö autor välja toonud tulumaksumäärad, mis on kehtinud Eesti Vabariigis viimase 10 aasta jooksul.

Joonis 1. Tulumaksumäärad Eesti Vabariigis aastatel 2005-2015

Allikas: Eesti Maksu- ja Tolliamet (17)

Eesti Vabariigis on tulumaksumäär aastatega langenud. Langus on nendel aastatel olnud koguni 4%. Järgmisena vaadeldakse, millises summas peeti füüsilisest isikust residendi palgalt kinni makse 2005. aastal (Tabel 2) (autor on teisendanud 2005. aastal kehtinud Eesti krooni eurodeks) ning saadud tulemust võrreldakse kinnipeetavate maksudega 2015. aastal (Tabel 3). Maksustatavaks summaks on antud situatsioonis 500 EUR.

Tabel 2. Residendi palgalt kinnipeetavad maksud 01.01.2005. aasta maksumäärade järgi

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Töötuskindlustusmaks	500 EUR	1%	500*1%	5 EUR
Kohustuslik kogumispensioni maks	500 EUR	2%	500*2 %	10 EUR

Tabel 2. järg

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Tulumaks	500 EUR	24%	$(500-109-5-10)*24\%$	90,24 EUR
Kinnipeetavad maksud kokku	500 EUR	-	5+10+90,24	105,24 EUR

Allikas: autori arvutused

2005. aastal oli isiku netopalgaks 394,76 EUR (ehk, 500 EUR–105,24 EUR). Järgmisena vaadeldakse, kui palju makse peetakse töötaja palgast kinni, kui aluseks võetakse 2015. aastal kehtivad maksumäärad ning millist mõju see avaldab isiku sissetulekule.

Tabel 3. Residenti palgalt kinnipeetavad maksud 01.01.2015. aasta maksumäärade järgi

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Töötuskindlustusmaks	500 EUR	1,6%	$500*1,6\%$	8 EUR
Kohustuslik kogumispensionimaks	500 EUR	2%	$500*2\%$	10 EUR
Tulumaks	500 EUR	20%	$(500-154-8-10)*20\%$	65,6 EUR
Kinnipeetavad maksud kokku	500 EUR	-	8+10+65,6	83,6 EUR

Allikas: autori arvutused

Arvestades sama palgasumma kohta kinnipeetavaid makse 2015. aasta maksumäärade kohaselt on isiku netopalgaks 416,4 EUR (ehk, 500 EUR–83,6 EUR). Võrreldes isiku netopalka aastatel 2005 ja 2015, saadakse tulemuseks, et 2015. aastal peetakse isiku palgast kinni vähem makse ning netopalk suureneb. Tulumaksumäära vähenemine on füüsilise isiku seisukohast positiivne, kuna see tähendab seda, et isik maksab oma tulult vähem makse ning reaalne sissetulek suureneb.

Nagu autor eelmises peatükis mainis, on maksustamise seisukohalt äärmiselt oluline vahet teha, kas isik on riigi resident või mitteresident. Tulumaksu struktuuri tundmine on oluline ning samuti on oluline teada, milline tulu kuulub maksustamisele ning millised maksusoodustused ja maksuvabastused füüsiliste isikute suhtes kehtivad. Järgmisena vaadeldakse, millised tulud

kuuluvad maksustamisele füüsilisest isiksut Eesti Vabariigi residentide puhul ning milliseid mahaarvamisi on võimalik teha.

Lähtudes Eesti Vabariigi tulumaksuseadusest, kuuluvad tulumaksuga maksustamisele füüsilisest isikust residentide järgmised tulukaardid (31, § 12):

- palgatulu;
- ettevõtlustulu;
- kasu vara võõrandamisest;
- renditulu ja litsentsitasud;
- intressid;
- dividendid;
- pensionid, stipendiumid, toetused, preemiad ja hasartmänguvõidud;
- kindlustushüvitised ja väljamaksed pensionifondist;
- madala maksumääraga territooriumil asuva juriidilise isiku tulu.

Eesti Vabariigi tulumaksuseadus lubab teha tulust mitmeid mahaarvamisi. Üheks mahaarvamiseks on maksuvaba tulu. 2014. aastal kehtinud tulumaksuseaduse järgselt oli maksuvaba tulu suuruseks maksustamisperioodil 1 728 eurot, mis kuu lõikes tegi 144 eurot (*Ibid.*, § 23). 2015. aastal kehtima hakanud tulumaksuseaduse järgselt on maksuvaba tulu suuruseks maksustamisperioodil 1 848 eurot, mis kuu lõikes teeb 154 eurot (*Ibid.*, § 23). Maksuvaba tulu arvestatakse maha maksustamisperioodil teenitud tulust. Samuti kehtib füüsilisest isikust residentidele täiendav maksuvaba tulu. Täiendava maksuvaba tulu võivad isikud maksustamisperioodi tulust maha arvata lapse ülalpidamise korral, pensioni korral (2015. aastal mitte rohkem, kui 2 640 eurot maksustamisperioodil), tööõnnetus- või kutsehaigushüvitise korral (mitte rohkem, kui 768 eurot maksustamisperioodil) (*Ibid.*, § 23¹-23³). Õigus on maksustamisperioodi tulust maha arvata ka maksustamisperioodil tasutud eluasemelaenu intressid, koolituskulud, kingitused ja annetused, kindlustusmaksed ning pensionifondi osakute soetamine (*Ibid.*, § 25-28). Ühel maksustamisperioodil on füüsilisest isikust residentidel õigus teha mahaarvamisi kuni 1 920 euro ulatuses (*Ibid.*, § 28²). Summa sisse arvestatakse mahaarvamised eluasemelaenu intressidelt, koolituskuludelt ning kingitustelt ja annetustelt.

Eesti Vabariigi füüsilisest isikust resident, kes on saanud tulu välismaalt on kohustatud maksma tulumaksu oma residentiriigis. Selleks, et füüsilisest isiksut Eesti Vabariigi resident ei topeltnmaksustata, tagab selle vältimise residentiriik (32). Situaatsioonis, kus Eesti Vabariigi resident on saanud tulu välismaalt ning see on Eesti Vabariigis osaliselt või täielikult

tulumaksust vabastatud võib isik teha Eesti Vabariigis maksustatavast tulust proportsionaalselt mahaarvamisi lähtudes Eesti Vabariigi tulu osakaaluga isiku kogutulust (35). Välisriigist saadud tulude maksustamisel võib isik valida ka krediidimeetodi, mille kohaselt toimub isiku välistulude maksustamine Eesti Vabariigis, arvestades saadud tuludelt välisriigis tasutud või kinnipeetud tulumaks maha (32). Krediidimeetodit kasutades tuleb füüsilise isiku tuludeklaratsioonis täita tabel 8.1. (*Ibid.*)

Järgnevalt vaadeldakse, milliseid tuluallikad maksustatakse tulumaksuga Eesti Vabariigi mitteresidendi puhul (31, § 29):

- töö- ja teenustasu;
- juhtimis- või kontrollorgani liikme tasu;
- ettevõtluse tulu;
- kasu vara võõrandamisest;
- üüri- ja renditulu;
- litsensitasu;
- intress lepingulisest investeerimisfondist, mille vara koosneb kinnisasjadest;
- pension, stipendium, preemia, teotus, abiraha, hasartmänguvõit, vanemahüvitis, kindlustushüvitis, pensioni väljamakse, väljamakstud kindlustushüvitised, pensionifondist tehtavad väljamaksed;
- meelelahutaja või sportlase Eestis esinemise tasu.

Füüsilisest isikust mitteresidentide hulgas on ka isikuid, kelle tulu ei kuulu tulumaksuga maksustamisele. Näiteks ei maksusata tulumaksuga Eesti Vabariigis oma ametikohustust täitva välisriigi diplomaadi tulu. Samuti kehtivad mitteresidendist füüsilistele isikutele maksuvabastused ning tulumaksuga ei maksustata järgmiseid tulusid (*Ibid.*, § 31):

- vastuvõetud pärandvara;
- omandireformi käigus tagastatud vara;
- sundvõõranditasu ja hüvitis sundvõõrandamisel;
- tulu isiklikus tarbimises oleva vallasasja müügist;
- residendist äriühingu või Euroopa Liidu liikmesriigi või Šveitsi Konföderatsiooni residendist äriühingu Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu või arvel makstud litsensitasu.

Võib väita, et nii füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi kui mitteresidendi puhul maksustatakse samasid tuluallikaid ning diskrimineerimist kui sellist ei toimu. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi ja mitteresidendi maksustamisel esineb erinevus lubatud

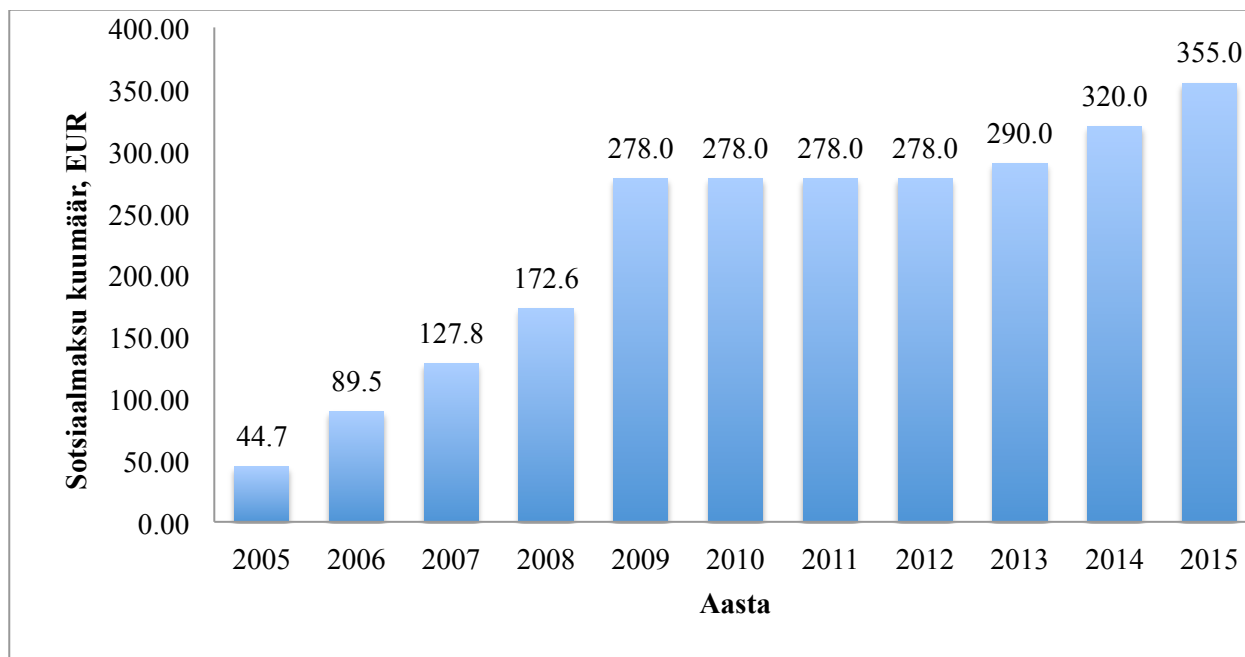
mahaarvamistes. Mitteresident kes on Euroopa majanduspiirkonna liikmesriigi resident ning kes on teeninud vähem kui 75% kogu oma maksustatavast tulust Eesti Vabariigis, võib teha mahaarvamisi vaid maksuvabalt tulult ning täiendavalt maksuvabalt tulult pensioni korral ning seda proportsionaalselt Eesti Vabariigi tulude osakaaluga kogutulust (31, § 31¹ lg 3). Mitteresident, kes teenis maksustamisperioodil vähemalt 75% oma maksustatavast tulust Eesti Vabariigis võib teha oma tulust mahaarvamisi sarnaselt riigi residendiga (*Ibid.*, § 31¹ lg 2). Mitteresidendi käsitlemine antud situatsioonis residendina on õigustatud, kuna isik teenib suurema osa oma tulust siin riigis ning vastasel juhul võidakse seda käsitleda kui füüsilise isiku diskrimineerimist.

2.2. Sotsiaalkindlustusmaksete olemus ja maksustamise põhimõtted

Sotsiaalkindlustusmaksete süsteem hõlmab endas sotsiaalmaksu, töötuskindlustuse ja kohustusliku kogumispensioni makseid. Sotsiaalkindlustusmaksed on kehtestatud selleks, et finantseerida riiklikku pensionikindlustust ja riiklikku ravikindlustust (12). Sotsiaalmaksu-määraks on Eesti Vabariigis nii 2014. aastal kui ka 2015. aastal 33%. Sotsiaalmaks jagatakse riikliku pensionikindlustuse ja riikliku ravikindlustuse tarbeks järgmiselt – 20/33 maksu-summast, ehk 20% maksuobjektist läheb pensionikindlustusele ning 13/33 maksusummas, ehk 13% maksuobjektist läheb ravikindlustusele (14, lk 254). Töötuskindlustuse ja kohustusliku kogumispensioni maksed on aga kehtestatud sundkindlustusena, mille kohaselt kogu tulu tohib kasutada kindlustatute huvides (*Ibid.*, lk 253). Lõputöö autori seisukohalt on väga mõistlik rakendada neid makse sundkindlustusena, kuna see tagab isikutele kindlustatuse. Näitena võib tuua situatsiooni, kus isik kaotab töö ja oma sissetuleku, kuid tänu sundkindlustusmaksetele on olemas asendussissetulek, mis on abiks perioodil, kus isik tegeleb töö otsimisega. Seega võib väita, et sotsiaalkindlustusmakseid kogutakse seetõttu, et maksta see tagasi isikule, kui tema teenimise võimalus mingiks hetkeks kaob. Kui töötaja töötuskindlustus- ja kogumispensionimaksed oleksid vabatahtlikud, siis kindlasti suur hulk inimesi seda enda suhtes ei rakendaks ning seetõttu on õigustatud nende maksete rakendamine sundkindlustusena. Selleks, et isikule rakenduks riiklikest sotsiaalkindlustusmaksetest saadav vastuhüve, peab toimuma kindlustusjuhtumi saabumine, milleks loetakse näiteks haigestumist või pensioniikka jõudmist (12).

Sotsiaalkindlustusmaksete tasumise kohustus lasub tööandjal. Tööandja maksab maksu töötaja brutotasult. Igakuisel sotsiaalmaksu tasumisel on tööandjal oluline tähele panna, kas on vaja

rakendada sotsiaalmaksu miinimummäära või mitte. Sotsiaalmaksu makstakse kuu eest teenitud tasult, kuid mitte vähem, kui seda on kehtiv sotsiaalmaksu kuumäär (25). Kuumäära rakendumine tekib tavaliselt siis, kui töötaja on tööl osalise tööajaga, madalapalgaline või on töötaja palgata puhkusel (34). Alljärgneval joonisel (vt Joonis 2) on lõputöö autor välja toonud Eesti Vabariigi sotsiaalmaksu miinimumkohustuse aluseks olevad kuumäärad aastate lõikes.

Joonis 2. Sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse aluseks olev kuumäär aastatel 2005-2015

Allikas: Eesti Maksu- ja Tolliamet (23)

Eesti Vabariigis on sotsiaalmaksu kuumäär aastatega tõusnud. Näiteks 2014. aastal on sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse aluseks olev kuumäär 320 eurot. Antud näite puhul tähendab see seda, et tööandja on kohustatud maksma iga oma töötaja eest sotsiaalmaksu vähemalt 105,6 EUR (ehk, $320 \text{ EUR} \cdot 33\%$). Sotsiaalmaksu kuumäär kehtib vaid töölepinguliste töötajate puhul (34).

Sotsiaalmaksuga maksutamisel tuleb arvesse võtta ka erinevaid rahvusvahelisi aspekte. Kui füüsilisest isikust Eesti Vabariigi resident töötab oma residendiriigis, rakendub kõige tavalisem sotsiaalmaksu kohustus, ehk tööandja maksab isiku palgalt 33% sotsiaalmaksu Eesti Vabariigis. Juhul, kui Eesti Vabariigi resident läheb tööle välisriiki on tema töötasu sotsiaalmaksuga maksustatav Eesti Vabariigis vaid siis, kui maksjaks on Eesti Vabariigis tegutsev isik või asutus (32).

Sotsiaalmaksuseaduse kohaselt on mitteresidendile makstud töö- ja teenustasud vabastatud sotsiaalmaksust juhul, kui töö tegemise või teenuse osutamise koht on väljaspool Eesti Vabariiki

(24, § 3 lg 7). Füüsilisest isikust mitteresidendi sotsiaalmaksuga mittemaksustamist põhjendatakse sellega, et väljaspool Eesti Vabariiki töötaval mitteresidendil ei ole võimalik saada Eesti Vabariigis pensionikindlustust ega ravikindlustust. Samuti, võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust nr 883/2004, mis käsitleb sotsiaalkindlustuse kooridioneerimise kohta, on sätestatud, et Euroopa Ühenduse sees liikuvate töötajate suhtes kohaldatakse selle riigi õigusakte, kus isik töötab (7). Järelikult, kui Eesti Vabariigi resident asub tööle mistahes Euroopa Liidu liikmesriigis, makstakse tema sotsiaalkindlustusmaksed selles riigis, kus isik töötab ning Eesti Vabariigis maksu maksta ei tule.

Tänapäeval tuleb ette aina rohkem olukordi, kus isik töötab korraga mitmes riigis. Sotsiaalkindlustusmaksete puhul tuleb sellisel juhul lähtuda põhimääruse artikkelist 13, mille kohaselt lähtutakse sõltuvalt asjaoludest – kas tööandja tegevuskohast, töötaja elukohast või peamise töö tegemise asukohast (*Ibid*). Näiteks, kui isik töötab korraga mitmes liikmesriigis ja oluline osa (vähemalt 25%) tema tegevusest toimub isiku elukohariigis, siis sotsiaalkindlustus kehtib elukohariigis, vastasel juhul aga tööandja asukohariigis (15, lk 224). Antud kontseptsioon on õiglane, kuna riigil, kus isik viibib suurema osa ajast on õigus saada tulu, mis tekib sotsiaalkindlustusmaksete näol, ning samuti isikul, kellele antud kindlustus rakendub on see vajalik rohkem sealses riigis, kus viibitakse kõige enam.

2.3. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide ja mitteresidentide tulude deklareerimine

Tulu on kohustatud deklareerima kõik isikud, kes on saanud tulu. Tuludeklaratsioon esitatakse möödunud kalendriaasta tulude kohta ning seda hiljemalt järgneva aasta 31. märtsiks. Tuludeklaratsiooni esitamiseks on kaks võimalust – elektrooniline vorm ning pabervorm (30). Eesti Vabariigi füüsilisest isikust residentid peavad deklareerima kogu maailmas teenitud tulu Eesti Vabariigis. Üha enam eestlasi läheb välismaale tööle, ning nende palgatulu võib olla maksustatud välisriigis, kuid enamik ei tea, et hoolimata sellest võib kohustus säilida ka nende residentiriigis. Situaatsioonis, kus Eesti Vabariigi füüsilisest isikust resident saab tulu välismaalt või mitteresident saab tulu Eesti Vabariigist on oluline selgeks teha, kas isiku residentsus maksuõiguse mõistes on säilinud või mitte. Mõnikord on inimesed väärarvamusel, et kui välismaal tehakse tööd mitteresidentina, siis seal maksukohustust ei teki. Selline väärarvamus võib isikutele kaasa tuua välisriigi maksuameti maksunõude, mille ignoreerimine omakorda võib kaasa tuua isegi Eesti Vabariigis olevate varade sundmüügi (35).

Isikutel, kes töötavad välisriigis, kuid on Eesti Vabariigi residendid, tuleb siiski tulusid deklareerida ka Eesti Vabariigi tuludeklaratsioonil. Vahel arvatakse, et välismaalt saadud tulu deklareerimisega residendiriiigis kaasneb täiendav maksukohustus (*Ibid*). Paljud inimesed jätaavadki seetõttu oma välismaa tulu Eesti Vabariigis deklareerimata, sest arvatakse, et makse tuleb juurde tasuda.

Füüsilisest isikust mitteresidendi tulude deklareerimine

Füüsilisest isikust mitteresidendi puhul toimub tulude deklareerimine Eesti Vabariigis teisiti kui see toimub füüsilisest isikust residentide puhul. Mitteresidendi tuludelt tasutakse tulumaksu reeglina kinnipidamise teel. Tulumaksu kinnipidajal lasub kohustus kanda kinnipeetud tulumaks üle vastava asutuse pangakontole (Eesti Vabariigis on selleks asutuseks Eesti Maksu- ja Tolliamet). Füüsilisest isikust mitteresidendile tehtud maksustatavad väljamaksed deklareeritakse vormil TSD lisas 2. Juhul, kui väljamakse tegemisel on tulumaks kinni peetud, siis isik täiendavat tuludeklaratsiooni esitama ei pea, kuna seda loetakse lõplikuks tulumaksuks. Rahvusvahelisi aspekte arvestades, tuleb lähtuda ka sellest, kas füüsiline isik on resident riigis, kellega Eesti Vabariigil on sõlmitud kehtiv maksuleping. Kui maksuleping on olemas tuleb, soodsama tulumaksumäära kohaldamiseks väljamakse tegijal esitada koos tuludeklaratsiooniga vormil TSD lisas 2 või 3 Maksu- ja Tolliametile saaja residentsust kinnitava tõendi (ainult juhul, kui teises maksulepingu riigis ei ole andmed maksukohustlaste registrisse kantud). Ise peavad Eesti Vabariigis olevad mitteresidendid tuludeklaratsiooni esitama ainult kasu vara võõrandamise, ettevõtlustulu ning muu tulu kohta, millest ei ole tulumaksu varasemalt kinni peetud. (18)

Füüsilisest isikust mitteresident, kes on saanud tulu Eesti Vabariigis olevast vara võõrandamisest, peab esitama deklaratsiooni vormil V1 ning seda järgneva aasta 31. märtsiks. Kinnisasja võõrandamisel tuleb tuludeklaratsioon esitada kuu aja jooksul pärast seda, kui isik on saanud kasumit. Vara võõrandamiselt saadud kasult arvestatakse tulumaksu tasumise tähtaeg deklaratsiooni esitamise tähtajast. (*Ibid*)

Ettevõtlusest saadud tulud tuleb füüsilisest isikust mitteresidendil deklareerida vormil E1. Antud vormil esitab füüsilisest isikust mitteresident tuludeklaratsiooni juhul, kui ei ole tulumaksu kinnipidajat, kes maksustatavalt ettevõtlustulult on kohustatud mitteresidendi tulud deklareerima ja tulumaksu kinni pidama vormil TSD lisal 2. Samuti siis, kui mitteresidendist füüsiline isik on registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjana (isegi juhul, kui tulu ei olnud) või kes ei ole kantud

äriregistisse, kuid tulu on saadud ettevõtlusest. Vorm E1 tuleb isikul esitada maksustamis- perioodile järgneva kuue kuu jooksul. (*Ibid*)

Vormil A1 deklareerib mitteresident tulu juhul, kui on saanud Eesti Vabariigist maksustatavat tulu, millelt ei ole kinni peetud tulumaksu (näiteks renditulu, litsensitasu, intressid jne) ning antud vorm A1 esitatakse maksustamisperioodi tulude kohta hiljemalt maksuperioodile järgneva aasta 31. märtsiks (*Ibid*). Võib väita, et füüsilisest isikust mitteresident peab ise esitama tuludeklaratsiooni vaid siis, kui tema tuludelt kinnipidajat ei ole. Järelikult peab füüsilisest isikust mitteresident olema tähelepanelik ning ise välja selgitama, kas talle lasub deklareerimise kohustus või mitte.

2.4. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi ja mitteresidendi maksustamine tulu- ja sotsiaalkindlustusmaksetega

Eelnevalt keskendus lõputöö autor füüsilise isiku maksustamise põhimõtetele ja uuriti maksustamise olemust. Käesolevas peatükis keskendutakse füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi maksustamisele. Lõputöö autor on koostanud erinevaid näidisülesandeid füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi ja mitteresidendi maksustamise kohta. Läbi väljamõeldud situatsioonide selgitatakse, kuidas toimub maksustamine ning samuti millisel vormil tuleb isikul oma tulu deklareerida. Vaadeldakse ka seda, kuidas toimub füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi maksustamine, kui tulu on saadud väljaspoolt residendiriiki. Kuna 2015. aastast hakkasid kehtima uued maksumäärad, siis on autor lahendanud ülesandend varieeruvalt nii 2014. aastal kehtinud maksumäärade järgi, kui ka 2015. aastal kehtivate maksumäärade järgi. Kuna lõputöö maht on piiratud, valis autor näidisülesannete koostamiseks välja järgmised tuluallikad:

- palgatulu;
- kasu vara võõrandamisest;
- laenuintressid;
- pension.

Oma valikul lähtus autor kõige tavapärasematest tuludest, mis võivad puudutada kõiki isikuid. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub eelnimetatud tulude maksustamine.

Palgatulu maksustamine

Kõik isikud, kes on palgalisel tööl, on kohustatud oma palgalt tasuma makse. Palgatulu maksustatakse nii tulumaksu kui ka sotsiaalkindlustusmaksudega. Eesti Vabariigis ei toimu füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi palgatulu maksustamine ühesuguselt. Järgmised näited on väljamõeldud ja koostatud lõputöö autori poolt. Järgmiste ülesannetega selgitab autor, kuidas toimub füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi maksustamine isiku residendiriiigis, seejärel vaadeldakse, kuidas maksustatakse mitteresidendi palgatulu ning kuidas toimub füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi välistulude maksustamine.

1) Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi palgatulu maksustamine

Anna on Eesti Vabariigi resident ning siin asub tema elukoht ja töökoht. Tööandjaks on Eesti Vabariigi ettevõtte. Anna brutopalgaks kuus on 800 EUR. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub isiku palgatulu maksustamine ning milliseid mahaarvamisi palgast tehakse. Antud ülesanne lahendatakse läbi nii 2014. aastal kehtinud, kui ka 2015. aastal kehtivate maksumäärade järgi.

Residendist füüsilise isiku palgalt peetakse kinni järgmised maksud:

- töötaja töötuskindlustusmaks;
- kohustuslik kogumispensioni maks;
- tulumaks.

Selleks, et teada saada, kui palju on Anna netopalk on esmalt vaja brutopalgast maha arvestada kinnipeetavad maksud (vt Tabel 4).

Tabel 4. Isiku palgalt kinnipeetavad maksud 2014. aasta maksumäärade kohaselt

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Töötuskindlustusmaks	800 EUR	2%	$800 * 2\%$	16 EUR
Kohustuslik kogumispensioni maks	800 EUR	2%	$800 * 2\%$	16 EUR
Tulumaks	800 EUR	21%	$(800 - 144 - 16 - 16) * 21\%$	131,04 EUR
Kinnipeetavad maksud kokku	800 EUR	-	$16 + 16 + 131,04$	163,04 EUR

Allikas: autori arvutused

Anna brutopalgast peetakse kinni makse summas 163,04 EUR, mis teeb isiku netopalgaks kuus 636,96 EUR (ehk, 800 EUR–163,04 EUR). Samuti on tulumaksu arvestamisel maha arvestatud tulumaksuvaba miinimum 144 EUR. Väljamakse tegija on kohustatud maksma isiku palgalt ka sotsiaalkindlustusmaksed, milleks on tööandja töötuskindlustus ja sotsiaalmaks (vt Tabel 5).

Tabel 5. Tööandja poolt tasumisele kuuluvad sotsiaalkindlustusmaksed aastal 2014

Sotsiaalkindlustusmaksed	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Tööandja töötuskindlustusmaks	800 EUR	1%	800*1%	8 EUR
Sotsiaalmaks	800 EUR	33%	800*33%	264 EUR
Sotsiaalkindlustusmaksed kokku	800 EUR	-	8+264	272 EUR

Allikas: autori arvutused

Tööandja on kohustatud maksma sotsiaalkindlustusmaksed Anna palgalt 272 EUR, mis teeb tööandja palga kogukuluks kuus 1 072 EUR (ehk, 800 EUR+272 EUR). 2015. aastal kehtima hakanud maksumäärade järgselt suureneb Anna netopalk. Järgmisena vaadeldakse, kui palju suureneb 2015. aastal isiku netopalk võrreldes 2014. aastaga (vt Tabel 6).

Tabel 6. Isiku palgalt kinnipeetavad maksud 2015. aasta maksumäärade kohaselt

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Töötuskindlustusmaks	800 EUR	1,6%	800*1,6%	12,8 EUR
Kohustuslik kogumispensioni maks	800 EUR	2%	800*2 %	16 EUR
Tulumaks	800 EUR	20%	(800–154–12,8–16)* 20%	123,44 EUR
Kinnipeetavad maksud kokku	800 EUR	-	12,8+16+123,44	152,24 EUR

Allikas: autori arvutused

Alates 2015. aastast peetakse Anna kuupalgalt kinni makse summas 152,24 EUR, ning tema netopalgaks kuus on 647,76 EUR (ehk, 800 EUR–152,24 EUR). Uutest maksumääradest tulenevalt suureneb Anna netopalk 10,80 EUR (ehk, 647,76 EUR– 636,96 EUR) võrra. Tööandja

poolt tasumisele kuuluvate sotsiaalkindlustusmaksete maksumäärade hulgas on muutunud 2015. aastal vaid tööandja töötuskindlustusmaks, mis on varasema 1% asemel 0,8% (vt Tabel 7).

Tabel 7. Tööandja poolt tasumisele kuuluvad sotsiaalkindlustusmaksed aastal 2015

Sotsiaalkindlustusmaksed	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Tööandja töötuskindlustusmaks	800 EUR	0,8%	800*0,8%	6,4 EUR
Sotsiaalmaks	800 EUR	33%	800*33%	264 EUR
Sotsiaalkindlustusmaksed kokku	800 EUR	-	6,4+264	270,4 EUR

Allikas: autori arvutused

Tööandjal tuleb alates 2015. aastast 800 EUR brutopalgast juures sotsiaalkindlustusmaksed tasuda 270,4 EUR, mis teeb tööandja palga kogukuluks kuus 1 070,4 EUR (ehk, 800 EUR+270,4 EUR).

Kui Anna sai palka 2014. aastal, siis tuleb tal deklareerida 2015. aastal oma eelmise aasta palgatulu. Oletades, et Anna töötas 2014. aastal kokku 9 kuud, siis tema palgatulu suuruseks aastaks oli 7 200 EUR (ehk, 800 EUR*9). Seega tuleb Annal esitada palgatulu kohta tuludeklaratsioon vormil A, kus tuleb deklareerida palgatulu summas 7 200 EUR.

2) Füüsilisest isikust mitteresidendi palgatulu maksustamine Eesti Vabariigis

Maria on Poola Vabariigi resident. Isik asus tööle Eesti Vabariigis, ning tema töötaja pikkuseks oli 5 kuud. Eesti Vabariigis käsitletakse Mariat, kui füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresidenti, kuna isiku eluliste huvide keskuseks on siiski tema residendiriiik (Poola Vabariik). Maria brutopalk kuus oli 1 500 EUR. Käesolev ülesanne lahendatakse läbi nii 2014. aastal kehtinud, kui ka 2015. aastal kehtivate maksumäärade järgi.

Antud näite puhul on oluline arvestada järgmisi asjaolusid:

- maksustamise seisukohalt on isik Eesti Vabariigis mitteresident;
- isiku suhtes kohaldatakse tuluallika põhimõtet;
- Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahel on olemas kehtiv maksuleping.

Kuna Maria on Eesti Vabariigis tööl mitteresidendina, peetakse tema palgalt kinni töötaja töötuskindlustusmaks ja tulumaks (vt Tabel 8). Tulumaksu arvutamisel ei ole isiku palgalt maha arvatud tulumaksuvaba miinimumi.

Tabel 8. Mitteresidendi palgalt kinnipeetavad maksud 2014. aasta maksumäärade kohaselt

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Töötuskindlustusmaks	1 500 EUR	2%	1 500*2%	30 EUR
Tulumaks	1 500 EUR	21%	(1 500-30)*21%	308,7 EUR
Kinnipeetavad maksud kokku	1 500 EUR	-	30+308,7	338,7 EUR

Allikas: autori arvutused

Maria netopalk kuus oli Eesti Vabariigis 2014. aasta maksumäärade kohaselt 1 161,3 EUR (ehk, 1 500 EUR-338,7 EUR). Maria palgalt ei ole kinni peetud kohustuslikku kogumispensionit, mis riigi residendi puhul kinni peetakse. Kogumispensionide seaduse § 6, lõige 1 kohaselt rakendub maks vaid riigi residentidele, seetõttu see mitteresidendile ei rakendu (11, § 6 lg 1). Mariale kohaldub ka Eesti Vabariigi sotsiaalkindlustussüsteem, kuna töö tegemine toimub Eesti Vabariigis ning tööandja on kohustatud tema kuupalgalt tasuma sotsiaalkindlustusmaksid (vt Tabel 9).

Tabel 9. Tööandja poolt tasumisele kuuluvad sotsiaalkindlustusmaksed aastal 2014

Sotsiaalkindlustusmaks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Tööandja töötuskindlustusmaks	1 500 EUR	1%	1 500*1%	15 EUR
Sotsiaalmaks	1 500 EUR	33%	1 500*33%	495 EUR
Sotsiaalkindlustusmaksed kokku	1 500 EUR	-	15+495	510 EUR

Allikas: autori arvutused

2014. aastal maksis tööandja füüsilisest isikust mitteresidendi palgalt sotsiaalkindlustusmaksid summas 510 EUR, mis tegi tööandja kogukuluks kuus 2 010 EUR (ehk 1 500 EUR+510 EUR). 2015. aasta maksumäärade järgselt peetakse töötaja palgalt kinni vähem makse (vt Tabel 10).

Tabel 10. Mitteresidendi palgalt kinnipeetavad maksud 2015 aasta maksumäärade kohaselt

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Töötuskindlustusmaks	1 500 EUR	1,6%	1 500*1,6%	24 EUR

Tabel 10. järg

Kinnipeetav maks	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Tulumaks	1 500 EUR	20%	$(1\,500-24)*20\%$	295,2 EUR
Kinnipeetavad maksud kokku	1 500 EUR	-	$24+295,2$	319,2 EUR

Allikas: autori arvutused

Nii nagu 2014. aastal ei peetud töötaja palgast kinni tulumaksuvaba miinimumi, ei tehta seda ka 2015. aastal. Samuti ei rakendu isikule kohustulik kogumispensionimakse. Maria netopalgaks kuus oli 2015. aasta maksumäärade kohaselt 1 180,8 EUR (ehk, 1 500 EUR–319,2 EUR). Sotsiaalkindlustusmaksete summa tööandjale samuti väheneb (vt Tabel 11).

Tabel 11. Tööandja poolt tasumisele kuuluvad sotsiaalkindlustusmaksed aastal 2015

Sotsiaalkindlustusmaksed	Maksustatav summa	Maksumäär	Arvutuskäik	Maksusumma
Tööandja töötuskindlustusmaks	1 500 EUR	0,8%	$1\,500*0,8\%$	12 EUR
Sotsiaalmaks	1 500 EUR	33%	$1\,500*33\%$	495 EUR
Sotsiaalkindlustusmaksed kokku	1 500 EUR	-	$12+495$	507 EUR

Allikas: autori arvutused

2015. aastal kehtivate maksumäärade kohaselt on tööandja kohustatud maksma sotsiaalkindlustusmaksed mitteresidendi palgalt 507 EUR, mis tööandja kogukuluks teeb 2 007 EUR (ehk, 1 500 EUR+507 EUR).

Antud situatsioonis Maria ise tuludeklaratsiooni Eesti Vabariigis esitama ei pea, kuna tulumaks peeti kinni väljamakse tegemisel ning sotsiaalkindlustusmaksed tasub tööandja. Küll aga tuleb väljamaksjast tulumaksu kinnipidajal deklareerida mitteresidendi maksustatav tulu, ning seda tuleb teha TSD lisal 2 (19).

Antud olukorras isik ei teeninud Eesti Vabariigis vähemalt 75% oma kogutulust. Kui füüsilisest isikust mitteresident oleks teeninud 75% või rohkem kogu oma maailmas teenitud tulust Eesti Vabariigis, oleks isikul õigus esitada residendi tuludeklaratsioon ning teha oma tulust mahaarvamisi sarnaselt riigi residendiga.

3) Mitteresidendi palgatulu maksustamine Eesti Vabariigis (tulu on saadud mitmest riigist)

Soome resident Silver töötas 5 kuud Eesti Vabariigis ning 3 kuud Soome Vabariigis. Eesti Vabariigis oli Silver tööl kui füüsilisest isikust mitteresident. Eesti Vabariigis töötades oli isiku brutopalgaks kuus 2 500 EUR ning Soome Vabariigis oli isiku brutopalgaks kuus 800 EUR. Järgmisena vaadeldakse, kui palju teenis isik aasta jooksul tulu (vt Tabel 12) ning kuidas toimub Silveri maksustamine Eesti Vabariigis.

Tabel 12. Isiku teenitud tulud

Tulu	Arvutuskäik	Summa
Eesti Vabariigis teenitud tulu	2 500*5	12 500 EUR
Soome Vabariigis teenitud tulu	800*3	2 400 EUR
Isiku tulu kokku	12 500+2 400	14 900 EUR

Allikas: autori arvutused

Järgmisena vaadeldakse, kui suure osa moodustasid Eesti ja Soome Vabariigis teenitud tulud isiku kogutulust (vt Tabel 13).

Tabel 13. Eesti ja Soome Vabariigis teenitud tulude osakaal isiku maailmatulust

Tulu	Arvutuskäik	Osakaal kogu maailmatulust
Eesti Vabariigis teenitud tulu	$(12\,500/14\,900)*100\%$	84%
Soome Vabariigis teenitud tulu	$(2\,400/14\,900)*100\%$	16%
Isiku tulu kokku	$(14\,900/14\,900)*100\%$	100%

Allikas: autori arvutused

Antud situatsioonis pidas tööandja isiku palgalt kinni vaid tulumaksu, arvestades sellelt maha kinnipeetud töötuskindlustuse 1,6%. Arvestades, et isiku palgalt peeti tulumaks kinni väljamakse tegemisel, siis täiendavat tuludeklaratsiooni isik esitama ei pidanud, kuid võttes arvesse asjaolu, et tema Eesti Vabariigis teenitud palgatulu moodustas üle 75% kogu tema maailmas teenitud tulust, siis on füüsilisest isikust mitteresidendil õigus teha mahaarvamisi oma tulult ning esitada riigi residentide tuludeklaratsioon. Situatsioonis, kus füüsilisest isikust mitteresidendi palgalt eelnevalt mahaarvamisi ei tehtud, kuid siiski selgub, et mahaarvamised olid lubatud, tagastatakse peale tuludeklaratsiooni esitamist mitteresidendile enam tasutud tulumaks. Oluline on täheldada, et juhul, kui füüsilisest isikust mitteresident esitab residentide tuludeklaratsiooni, siis tuleb

märkida tabel 8.9 lahtrisse täiendavalt oma residendiriigi seaduste kohaselt maksustatava tulu (19).

Järgmisena vaadeldakse, kui palju tulumaksu kuulub isikule tagastamiseks, kuna isikul oli õigus teha mahaarvamisi sarnaselt riigi residendiga (vt Tabel 14).

Tabel 14. Tagastamisele kuuluv tulumaks

Nimetus	Arvutuskäik	Summa
Eesti Vabariigis kinni peetud tulumaks	$(12\,500 - 200) * 20\%$	2 460 EUR
Õigus mahaarvamisele	$200 + (1\,848 * 84\%)$	1 752,32 EUR
Tulumaksuga maksustatav summa Eesti Vabariigis	$12\,500 - 1\,752,32$	10 747,68 EUR
Tulumaks maksustatavalt summalt	$10\,747,68 * 20\%$	2 149,54
Tagastamisele kuuluv tulumaks	$2\,460 - 2\,149,54$	310,46 EUR

Allikas: autori arvutused

Kuna isiku palgalt peeti eelnevalt kinni tulumaksu summas 2 460 EUR ning muid mahaarvamisi ei tehtud, kuulub antud situatsioonis tagastamisele enam tasutud tulumaks summas 310,36 EUR.

4) Eesti Vabariigi füüsilisest isikust residendi töötamine välismaa tööandja juures

Eesti Vabariigi resident Rein on oma ametilt rekkajuht. Isiku tööandjaks on Hollandi ettevõtte ning seoses oma tööülesannetega veab isik kaupa Läti ja Leedu vahel. Reinu brutopalgaks on kuus 2 000 EUR. Järgmisena vaadeldakse, mida peab arvestama antud isiku maksustamisel.

Antud näite puhul on oluline tähele panna asjaolusid, et tööandjaks ei ole Eesti Vabariigi ettevõtte. Rein on Eesti Vabariigi resident, seega kuulub kogu tema maailmas teenitud tulu maksustamisele Eesti Vabariigis, kuigi tema tööandja ei ole siin registreeritud.

Tuginedes Euroopa Liidu määrusele 883/2004 (artikkel 13), toimub sotsiaalmaksu maksmine riigis, kus ettevõtte on registreeritud, kuna oluline osa isiku tegevusest ei toimu tema elukohajärgses liikmesriigis (7). Järelikult kuulub tulumaks tasumisele Eesti Vabariigis ning sotsiaalkindlustusmaksed tasutakse Hollandis. Olukorras, kus Rein oleks teinud tööd ka oma residendiriigis ning oluline osa tema tööajast oleks toimunud siin, tuleks tööandjal maksta sotsiaalmaksu Eesti Vabariigis.

Kasu vara võõrandamisest

Kui isik võõrandab vara (näiteks müüb ära talle kuuluva kinnis- või vallasasja), saab ta sellest kasu. Lähtudes Eesti Vabariigi tulumaksuseadusest, maksustatakse kasu ükskõik millise võõrandatava või rahaliselt hinnatava eseme müügist või vahetamisest (31, § 15 lg 1). Järgnevalt on lõputöö autor koostanud näidisülesanded kasu võõrandamise kohta ning lähtudes situatsioonist, kus vara võõrandajaks on füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresident.

1) Mitteresidendist füüsilise isiku Eesti Vabariigis asuva vara võõrandamine

Soome Vabariigi resident, keda Eesti Vabariigis koheldakse kui füüsilisest isikust mitteresidenti, soetas endale 2013. aastal Eesti Vabariiki maja. Maja soetusmaksumuseks oli 190 000 EUR. 2015. aastal otsustas isik maja müüa müügihinnaga 250 000 EUR. Maja müügiga seotud kogukulud (maja hindamine, notaritasud) olid kokku 300 EUR. Oletame, et füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresident ei kasutanud maja oma alalise või peamise elukohana (kui isik oleks seda kasutanud oma alalise või peamise elukohana, siis tulumaksu isik maksma ei peaks). Järgmisena vaadeldakse, kui palju oli kohustatud isik maksma tulumaksu maja müümisest saadud tulust.

Maja müümisel leppisid osapooled kokku, et tasumine toimub osade kaupa (vt Tabel 15).

Tabel 15. Osamaksete tasumise tähtajad

Tasumis tähtaeg	Tasumisele kuuluv summa
03.01.2015	100 000 EUR
03.03.2015	100 000 EUR
03.05.2015	50 000 EUR

Allikas: autori tabel

Selleks, et teada, kui palju tuleb füüsilisest isikust mitteresidendil müügitehingult tulumaksu maksta, tuleb välja arvutada, kui suur oli tulumaksuga maksustatav kasu. Vara müümisest saadava kasumi leidmine toimub järgneva valemi järgi (33):

Müügihind – soetusmaksumus – müügiga seotud otsesed kulud = tulumaksuga maksustatav kasu (1)

$$250\,000\text{ EUR} - 190\,000\text{ EUR} - 300\text{ EUR} = 59\,700\text{ EUR}$$

Peale esimese osamakse laekumist tulu ei tekkinud. Teisest osamaksest tekkis isikule tulu summas 9 700 EUR (ehk, 100 000 EUR – 190 000 EUR – 300 EUR + 100 000 EUR). Tulumaksu

tuleb tekkinud tulust maksta 1 940 EUR (ehk, 9 700 EUR*20%). Viimase osamakse puhul on maksustatavaks tuluks 50 000 EUR, millest tulumaksu tuleb tasuda summas 10 000 EUR (ehk, 50 000 EUR*20%).

Tehingust saadud tulu peab isik ka deklareerima. Nagu eelnevalt öeldud, tuleb peale vara võõrandamist esitada tuludeklaratsioon 1 kuu jooksul peale tehingu sooritamist. Isik peab hiljemalt 03.02.2015 esitama tuludeklaratsiooni, kuhu märgib tehingu hinna (antud näite puhul 250 000 EUR). Osamaksete laekumise kohta tuleb deklaratsioon esitada lähtudes tähtaegadest (vt Tabel 16).

Tabel 16. Tuludeklaratsiooni esitamise tähtajad

Tuludeklaratsiooni esitamise kuupäev	Saadud tulu summa
03.04.2015	9 700 EUR
03.06.2015	50 000 EUR
Kokku	59 700 EUR

Allikas: autori tabel

Peale tuludeklaratsiooni esitamist tuleb isikul ka saadud tulust maksta tulumaksu (vt Tabel 17).

Tabel 17. Tulumaksu tasumise tähtajad

Tulumaksu tasumise kuupäev	Tulumaksu summa arvutuskäik	Tasumisele kuuluv tulumaks
03.07.2015	9 700*20%	1 940 EUR
03.09.2015	50 000*20%	10 000 EUR
Kokku	59 700*20%	11 940 EUR

Allikas: autori arvutused

Antud situatsioonis tuleb jällegi lähtuda riikidevahelistest maksulepingutest. Eesti Vabariigi ja Soome Vabariigi vaheline maksulepingu artikkel 6, lõige 1 sätestab, et lepinguosalise riigi residentide poolt teises lepinguosalisest riigis olevast kinnisvarast saadud tulu võidakse maksustada selles teises riigis (6). Kui palgatulu kohta mitteresident tuludeklaratsiooni ise esitama ei pea (juhul, kui on väljamaksja poolt kinnipeetud), siis vara võõrandamisest saadud tulu deklareerib isik ise.

2) Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresident on saanud pärandvara ning otsustas selle müüa

Leedu Vabariigi resident päris Eesti Vabariigi residendilt 02.01.2015. aastal korteri. Eesti Vabariigi tulumaksuseaduse kohaselt vastuvõetavat pärandvara tulumaksuga ei maksustata (31, § 31 lg 1 p 1). Oletame, et isik otsustas korteri ära müüa hinnaga 86 000 EUR. Korteri hindamine läks füüsilisest isikust mitteresidendile maksma 150 EUR ning notaritasud kokku olid 390 EUR. Eesti Vabariigis käistletakse antud isikut maksukohustuse tekkimisel kui mitteresidenti ning isik on kohustatud maksma Eesti Vabariigis teenitud tuludelt tulumaksu. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub füüsilisest isikust mitteresidendi pärandvara võõrandamiselt saadud kasu maksustamine.

Erinevalt eelmisest näitest, kus füüsilisest isikust mitteresident soetas endale Eesti Vabariiki maja, mille soetusmaksumus oli 190 000 EUR, siis käesoleva näidisülesande puhul soetusmaksumust ei eksisteeri, kuna pärandvaral puudub soetusmaksumus. Antud situatsioonis saab isik tulumaksuga maksustavat summat vähendada ning sellest on õigus maha arvata müügiga otseselt seotud kulutused.

Käesoleva näite puhul leitakse tulumaksuga maksustatav summa järgmise valemi järgi (33):

$$\text{Müügihind} - \text{müügiga seotud otsesed kulud} = \text{tulumaksuga maksustatav summa (2)}$$

$$86\,000\text{ EUR} - 150\text{ EUR} - 390\text{ EUR} = 85\,460\text{ EUR}$$

Pärandvara võõrandamiselt makstav tulumaksusumma on 17 092 EUR (ehk, 85 460 EUR*20%). Kuna isik maksab pärandvara võõrandamiselt tulumaksu ning samuti kaasnesid müügiga muud kulud, sai isik müügist kasumit 68 368 EUR (ehk, 86 000 EUR–150 EUR–390 EUR–17 092 EUR).

Laenuintresside maksustamine

Tavaliselt annavad füüsilised isikud juriidilistele isikutele laenu seetõttu, et soovivad teenida sellelt tulu ning seda intresside näol. Järgmisena on autor koostanud näidisülesande, kus füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresident annab laenu Eesti ettevõttele suurema intressiga, kui on turuintress.

1) Mitteresidentist füüsiline isik annab laenu Eesti Vabariigi ettevõttele

Mitteresidentist füüsiline isik annab laenu Eesti ettevõttele X. Laenu intressiks on määratud laenuandja poolt 10%, kuid laenu turuintress on 4%. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub laenuintresside maksustamine mitteresidendi puhul.

Antud ülesande puhul tuleb lähtuda asjaolust, et alates 01.01.2014. aastast ei maksustata füüsilisest isikust mitteresidendi tuluna intresse. Lähtudes sellest, et mitteresident andis laenu kõrgema intressiga, kui seda oli turuintress, siis mitteresidenti see ei puuduta. Antud situatsioonis tuleb ettevõttel maksta tulumaksu (22). Ettevõtte peab tulumaksu tasuma 6%-lt (ehk, 10%–4%), kuna antud situatsioonis toimub kasumi väljaviimine ettevõttest.

Pensionitulu maksustamine

Tulumaksuseaduse kohaselt maksustatakse Eesti Vabariigis füüsilisest isikust residendi, kui ka mitteresidendi pensionit (31, § 29 lg 9). Pension on tulumaksuga maksustatav, kuid maksustamisele kuuluvast summast võib maha arvata täiendava maksuvaba tulu, mille suuruseks 2015. aastal on 2 640 EUR. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub Eesti Vabariigi residendi maksustamine, kui isik saab pensionit lisaks residendiriiigile ka välisriigist. Samuti vaadeldakse mitteresidendi pensioni maksustamist, kui pensionit saadakse Eesti Vabariigist ning isiku residendiriiigist. Pensionitulu maksustamise viimase näidisülesandena on püstitatud olukord, kus Eesti Vabariigi resident (Soome Vabariigi kodanik) saab pensionitulu Eesti Vabariigist ja Soome Vabariigist, samuti saab isik tulu kolmandast riigist ja võõrandab väärtpabereid Eesti Vabariigis.

1) Eesti Vabariigi resident saab pensionit residendiriiigist, kui ka välisriigist

Isik on 75 aastane ning tema tööstaaž on kokku 40 aastat, millest 20 aastat on ta töötanud Eesti Vabariigis ning teised 20 aastat Soome Vabariigis. Antud isik saab pensionit nii Eesti Vabariigis kui Soome Vabariigis. Eesti Vabariigis oli isiku pensioni suuruseks kuus 250 EUR ning Soome Vabariigist sai isik pensionit 1 500 EUR kuus. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendi pensioni maksustamine, kui tulu on saadud kahest erinevast riigist. Antud situatsioonis isik muud tulu maksustamisperioodil ei saanud. Kuna isik on saanud pensionit kahest erinevast riigist, koosneb isiku kogutulu Eesti Vabariigi ja Soome Vabariigi pensionitest (vt Tabel 18).

Tabel 18. Isiku tulu vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Summa
Eesti Vabariigist saadud tulu	250*12	3 000 EUR
Soome Vabariigist saadud tulu	1 500*12	18 000 EUR
Isiku tulu kokku	3 000+18 000	21 000 EUR

Allikas: autori arvutused

Antud situatsioonis tuleb lähtuda Eesti Vabariigi tulumaksuseadusest, mis sätestab järgmist: kui isik on saanud maksustamisperioodil vähemalt 75% oma maksustatavast tulust välisriigis, võib isik teha Eestis mahaarvamisi ainult proportsionaalselt Eesti tulu osakaaluga kogutulust (31, § 28² lg 2).

Eesti Vabariigis on pensioni saajal õigus oma tulust teha mahaarvamisi 2015. aastal suuremas summas kui seda oli 2014. aastal. Kui 2014. aastal võis pensioni saaja teha mahaarvamisi summas 4 248 EUR, siis 2015. aastal on isikul õigus teha mahaarvamisi summas 4 488 EUR, mis koosneb järgmistest maksuvabastustest (31, § 23, 23²):

- maksuvaba tulu 1 848 EUR;
- täiendav maksuvaba tulu 2 640 EUR.

Antud situatsiooni kohaselt on isik teeninud suure osa oma tulust välismaalt. Järgmisena vaadeldakse, kui suure osa moodustavad Eesti ja Soome Vabariigist saadud tulud isiku kogutulust (vt Tabel 19).

Tabel 19. Tulu osakaal vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Osakaal kogu maailmatulust
Eesti Vabariigis teenitud tulu	(3 000/21 000)*100%	14%
Soome Vabariigis teenitud tulu	(18 000/21 000)*100%	86%
Isiku tulu kokku	(21 000/21 000)*100%	100%

Allikas: autori arvutused

Soome Vabariigist saadud pensionitulu moodustab rohkem, kui 75% isiku kogutulust ning seetõttu tuleb teha mahaarvamisi Eesti Vabariigi pensionist proportsionaalselt.

Eesti Vabariigi tulust saab isik maha arvata maksuvaba tulu summas 628,32 EUR (ehk, 4 488 EUR*14%).

Maksustamisele kuuluv summa Eesti Vabariigis on 2 371,68 EUR (ehk, 3 000 EUR–628,32 EUR).

Proportsiooni tekkimise tõttu peab Eesti Vabariigi füüsilisest isikust resident pensionilt juurde maksma 474,34 EUR (2 371,68 EUR*20%). Võib väita, et isikul tuleb tagasi maksta aasta jooksul alusetult saadud mahaarvamiste eest. Eesti Vabariigi füüsilisest isikust residendil tuleb antud situatsioonis Eesti Vabariigi pensionit deklareerida 3 000 EUR (ehk, 250 EUR*12) ning seda tuludeklaratsiooni real 5.1. Samuti tuleb antud isikul deklareerida ka Soome Vabariigi sotsiaalkindlustus seaduse alusel makstav pension summas 18 000 EUR ning seda Eesti tuludeklaratsioonil maksuvabal real 8.8.

2) Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresident saab pensionit oma residendiriigist, kui ka Eesti Vabariigist

Isik on 70 aastane ning tema tööstaaž on kokku 40 aastat, millest 20 aastat on ta töötanud Eesti Vabariigis ning teised 20 aastat Soome Vabariigis. Antud isik saab pensioni nii Eesti Vabariigis kui Soome Vabariigis. Eesti Vabariigis on füüsiline isik mitteresident. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresidendi pensionitulu maksustamine, kui Eesti Vabariigist sai isik pensionit 300 EUR kuus, ning Soome Vabariigis oli pensioni suuruseks 1 600 EUR kuus (vt Tabel 20).

Tabel 20. Isiku tulu aastas vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Summa
Eesti Vabariigist saadud tulu	300*12	3 600 EUR
Soome Vabariigist saadud tulu	1 600*12	19 200 EUR
Isiku tulu kokku	3 600+19 200	22 800 EUR

Allikas: autori arvutused

Eesti Vabariigist saadud pensionit on füüsilisest isikust mitteresident kohustatud deklareerima summas 3 600 EUR ning Eesti tuludeklaratsiooni real 5.1. Soome Vabariigist saadud pensionit summas 19 200 peab füüsilisest isikust mitteresident deklareerima Eesti tuludeklaratsiooni real 8.9. Antud situatsioonis on isik Eesti Vabariigis teenitnud vähem, kui 75% oma kogutulust (vt Tabel 21), mis tähendab, et isik võib teha mahaarvamisi vastavalt Eesti tulu osakaaluga kogutulust (31, § 31¹ lg 3).

Tabel 21. Tulu osakaal vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Osakaal kogu maailmatulust
Eesti Vabariigis teenitud tulu	$(3\,600/22\,800)*100\%$	16%
Soome Vabariigis teenitud tulu	$(19\,200/22\,800)*100\%$	84%
Isiku tulu kokku	$(22\,800/22\,800)*100\%$	100%

Allikas: autori arvutused

Eesti Vabariigist saadud pensionilt peeti aasta jooksul makse kinni 720 EUR (ehk, 3 600 EUR*20%). Kuna proportsiooni järgi moodustas Eesti Vabariigist saadud tulu isiku kogutulust 16%, siis on õigus teha selles ulatuses mahaarvamisi. Seega, antud isiku maksuvaba tulu on 718,08 EUR (4 488 EUR*16%).

Antud olukorras tekib situatsioon, kus isik on maksnud rohkem tulumaksu kui peaks. Sellises olukorras saab isik tulumaksu tagasi summas 143,62 EUR ehk, 720 EUR–[(3 600 EUR–718,08 EUR)*20%].

3) Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi resident saab pensionit nii residendiriigist kui ka Soome Vabariigist, lisaks on teinud palgalist tööd Norra Kuningriigis ning võõrandanud väärtpabereid Eesti Vabariigis

Eesti Vabariigi resident, kes ühtlasi on Soome Vabariigi kodanik, töötas ühe aasta jooksul Norra Kuningriigis. Isik töötas Norra Kuningriigis aasta jooksul üle 183 päeva. Samuti saab isik Eesti Vabariigist pensionit, mille suuruseks on 250 EUR kuus (tulumaksu kinni peetud ei ole). Lisaks Eesti Vabariigi pensionile saab isik ka Soome Vabariigist nii sotsiaalkindlustusseaduse alusel makstavat tööpensionit, mille suuruseks kuus on 1 100 EUR (tulumaks aastas 1 320 EUR) ning kohaliku omavalitsuse pensionit suuruses 500 EUR kuus (tulumaks aastas 600 EUR). Norra Kuningriigis teenis isik aasta jooksul palgatulu 22 300 EUR (kinni on peetud tulumaks summas 3 900 EUR ja sotsiaalkindlustusmaksuid on tasutud summas 1 739 EUR). Eesti Vabariigis sai isik veel lisaks kasu väärtpaberite võõrandamisest, summas 1 000 EUR. Järgmisena vaadeldakse, kuidas toimub antud situatsioonis maksustamine ning milline oleks maksumaksjale soodsam lahendus.

Kõige enam sai isik tulu Norra Vabariigist ning kõige vähem Eesti Vabariigist (vt Tabel 22).

Tabel 22. Isiku tulu vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Summa
Eesti Vabariigis teenitud tulu	$(250*12)+1\ 000$	4 000 EUR
Soome Vabariigis teenitud tulu	$(1\ 100*12)+(500*12)$	18 200 EUR
Norra Kuningriigis teenitud tulu	-	22 300 EUR
Isiku tulu kokku	$4\ 000+19\ 200+22\ 300$	45 500 EUR

Allikas: autori arvutused

Tulude maksustamisel saab isik valida kahe erineva variandi vahel. Olukorras, kus Soome Vabariigi kodanik loeks Eesti Vabariigis maksustatavaks tuluks vaid Eesti Vabariigist saadud tulud ning ülejäänud tulud kajastaks mittemaksustatava tuluna, tekib maksustamisel proportsioon (vt Tabel 23).

Tabel 23. Tulude osakaal vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Osakaal kogu maailmatulust
Eesti Vabariigis teenitud tulu	$(4\ 000/45\ 500)*100\%$	9%
Välisriigis teenitud tulu	$(41\ 500/45\ 500)*100\%$	91%
Isiku tulu kokku	$(45\ 500/45\ 500)*100\%$	100%

Allikas: autori arvutused

Eesti Vabariigis teenitud tulud moodustavad isiku kogutulust 9% ning välirriigis teenitud tulud moodustavad 91%. Eesti Vabariigis teenitud tulult saab isik teha mahaarvamisi vastavalt tekkinud proportsioonile, ehk 403,92 EUR (ehk, $4\ 488*9\%$) ning Eesti Vabariigis tuleb isikul tasuda tulumaksu 719,22 EUR ehk, $(4\ 000-403,92)*20\%$.

Antud situatsioonist selgus, et isik oleks tohtinud pensionilt teha mahaarvamisi summas 403,92 EUR, ning seetõttu tuleb tagasi maksta alusetult maha arvatud maksuvabast summast arvatud tulumaks. Kokku tuleb isikul tagasi maksta tulumaksu 719,22 EUR ehk, $(3000\ \text{EUR}+1000\ \text{EUR}-403,92\ \text{EUR})*20\%$. Selgub, et pension läheb proportsiooni tõttu tulumaksuga maksustamisele peaaegu kogu ulatuses. Antud maksustamine ei ole maksumaksja seisukohalt eriti soodne ega hea väljavaade.

Teise variandina vaadeldakse antud situatsiooni olukorras, kus antud isik loeks Eesti Vabariigis maksustatavaks Eesti Vabariigist saadud tulu ja Norra Kuningriigist saadud tulu (vt Tabel 24).

Tabel 24. Maksustatavad tulud vastavalt riigile

Tulu	Arvutuskäik	Summa
Eesti Vabariigis maksustatav tulu	3 000+1 000+22 300	26 300 EUR
Mittemaksustatav välistulu	13 200+6 000	19 200 EUR
Isiku tulu kokku	26 300+19 200	45 500 EUR

Allikas: autori arvutused

Eesti Vabariigis mittemaksustatava tulu kajastab isik tuludeklaratsiooni real 8.8. Antud olukorras maksustamisel proportsiooni ei teki (vt Tabel 25).

Tabel 25. Eesti Vabariigis maksustava ja mittemaksustava tulu osakaal isiku kogutulust

Tulu	Arvutuskäik	Osakaal kogu maailmatulust
Eesti Vabariigis maksustatav tulu	$(26\,300/45\,500)*100\%$	58%
Mittemaksustatavad tulud	$(19\,200/45\,500)*100\%$	42%
Isiku tulu kokku	$(45\,500/45\,500)*100\%$	100%

Allikas: autori arvutused

Eesti Vabariigis maksustatava tulu osakaal isiku kogutulust oli 58% ning mittemaksustatava tulu osakaal 42%. Järgmisena vaadeldakse, kui palju tulumaksu kuulub tasumisele (vt Tabel 26).

Tabel 26. Tasumisele kuuluv tulumaks

Nimetus	Arvutuskäik	Summa
Mahaarvamised	1 848+2 640+1 739	6 227 EUR
Maksustamisele kuuluv tulu Eesti Vabariigis	26 300–6 227	20 073 EUR
Tulumaks maksustatavalt summalt	$20\,073*20\%$	4 014,6 EUR
Tasumisele kuuluv tulumaks	4 014,6–3 900	114,6 EUR

Allikas: autori arvutused

Seetõttu, et isiku palgalt peeti Norra Kuningriigis eelnevalt tulumaks kinni, saab isik selle Eesti Vabariigis tasumisele kuuluvast tulumaksusummast maha arvestada (krediidimeetod). Norra Kuningriigi tuludelt arvatud tulumaks on suhteliselt kõrge, ning seetõttu on seda mõistlik kajastada Eesti Vabariigis maksustava tuluna, kuna tulumaksuseaduse alusel on isikul õigus valida, milline varinat on talle soodsam. Tähelepanuta ei saa jätta ka asjaolu, et antud isik on

Soome Vabariigi kodanik ning seetõttu on lisaks sotsiaalkindlustuse pensionile Soome Vabariigil ainuõigus maksustada ka riigiteenistuse eest saadud pensioni.

2.5. Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö kirjutamise alguses selgus, et ei leidu ühtegi terviklikku materjali, mis käsitleks füüsilisest isikust residentide ja mitteresidentide maksustamise erinevusi. Selleks, et leida informatsiooni füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide ja mitteresidentide maksustamise kohta on vaja läbi töötada palju erinevaid materjale – seadused, maksustamise rahvusvahelised aspektid, Euroopa Liidu määrused. Kuna füüsilisest isikust mitteresidentide maksustamisel omavad olulist tähtsust riikidevahelised maksulepingud, siis on vaja ka need läbi töötada, sest seal on sätestatud, millisel riigil on õigus maksustada füüsilise isiku tulusid.

Võrreldes füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide ja mitteresidentide palgatulu maksustamist selgus, et mitteresident ei maksa oma palgalt kohustusliku kogumispensioni maksu, samuti ei arvata maha tulumaksuvaba miinimumi. Uurides Eesti Maksu- ja Tolliametilt, millised on füüsilisest isikust mitteresidentide maksustamise kitsaskohad, selgus, et paljud ettevõtted ei oma ülevaadet sellest ning peavad seda pigem töötaja enda probleemiks. Autori seisukohalt peaks ettevõtted mitteresidentide palkamise puhul isikut informeerima olemasolevatest maksulepingutest, kuna see aitab ära hoida topeltmaksustamist. Samuti olukorras, kus ettevõtte palkab tööle suurel hulgal füüsilisest isikust mitteresidente, oleks mõistlik korraldada informatiivne loeng maksustamisest. Mitteresidentide puhul on oluline tähele panna ka asjaolu, et residentsus võib muutuda ning võib tekkida olukordi, kus isikuid käsitletakse mitmes riigis maksuresidentidena. Palgatulu maksustamisel tuleb lähtuda ka rahvusvahelistest aspektidest, näiteks sotsiaalkindlustusmaksude puhul, kuna selle tasumine toimub üldjuhul riigis, kus isik on teinud tööd, kuid esineb ka erinevusi.

Lõputöö kirjutamisel selgus, et vara võõrandamise puhul maksustatakse riigi residentide ja mitteresidentide samasuguselt. Võrreldes tavalise vara võõrandamist ja pärandvara võõrandamist võib välja tuua erinevusena asjaolu, et pärandvaral ei ole soetusmaksumust ning müügihinnast tohib maha arvata vaid müügiga otseselt seotud kulutused. Samuti selgus, et varasemalt mitteresidentide puhul maksustatavad laenuintressid enam maksustamisele ei kuulu.

Situatsioonis, kus Eesti Vabariigi resident saab tulu lisaks residendiriiigile ka välisriigist on isikul õigus valida, kas tema välisriigist saadud tulu maksustatakse vastavalt krediidimeetodile või vabastusmeetodile. Selgus, et vahel võib olla kasulikum valida krediidimeetod kuna see mõjutab mahaarvamiste tegemist.

Lõputööd koostades ning näidisülesandeid välja mõeldes ja lahendades tuli ette palju olukordi, kus oli raske aru saada maksustamise põhimõtetest. Üks probleemsemaid kohti oli pensionitulu maksustamine olukorras, kus isik on saanud pensionit lisaks residendiriiigile ka välisriigist. Erinevaid kohtulahendeid uurides selgus, et tihti esineb olukordi, kus isik peab pensionilt tulumaksu juurde maksuma, sellest võib järeldada, et inimesed ei ole teadlikud, et nende pensionit võidakse maksustada proportsiooni tekkimise alusel, ning seetõttu võib tekkida olukord, kus isik peab maksuma tulumaksu juurde. Selleks, et säästa inimesi ebameeldivatest üllatustest, võiks antud teema olla rohkem kajastatud erinevates väljaannetes.

Tulu saamise juures on oluline ka selle deklareerimine. Lõputöö kirjutamisel selgus, et füüsilisest isikust Eesti Vabariigi resident ei pea esitama täiendavalt tuludeklaratsiooni olukorras, kus väljamakse tegemisel on tulumaks eelnevalt kinni peetud. Sellest tulenevalt on oluline mitteresidendi tööle võtmise korral, et isikule selgitatakse, kas tulumaksu peetakse kinni või mitte, vastasel juhul tuleb mitteresidendil endal tuludeklaratsioon esitada. Samuti väärib märkimist, et Eesti Vabariigi resident, kes teenib tulu välisriigist, deklareeriks oma välisriigist saadud tulu Eesti Vabariigi tuludeklaratsioonil.

Võrreldes Eesti Vabariigi residentidele kehtivaid maksupõhimõtteid naaberriigi Soome Vabariigi omadega selgus, et Soome Vabariik on kehtestanud oma residentidele kolme aasta reegli, ehk isikud on kohustatud maksuma makse kogutulult just Soome Vabariigis ja seda isegi siis kui isikud ei ole enam residentid seelses riigis. Lõputöö autori seisukohalt võiks Eesti Vabariik kasutusele võtta sama põhimõtte, kuna see aitaks ära hoida isikute residentuse ülekandmist Eesti Vabariigist teise riiki, üksnes seetõttu et isikule kohaldatakse odavamalt maksusüsteemi.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärgiks oli koostada näitlik juhendmaterjal füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residentide ja mitteresidentide maksustamisest. Selleks, et tulemuseni jõuda, uuriti erinevaid Eesti Vabariigi seadusi, mis käsitlevad füüsilisest isikust residentide ja mitteresidentide (Euroopa liikmesriigi residentide) maksustamist tulu- ja sotsiaalkindlustusmaksudega. Kuna füüsilise isiku maksustamise kohta leiduv materjal on erinev, tuli läbi töötada erinevaid Euroopa Liidu määruseid ning riikidevahelisi maksulepinguid. Autor leiab, et ei ole olemas ühtset terviklikku juhendmaterjali mitteresidentide maksustamise ning residentide välisriikide maksustamise kohta. Olemasolev informatsioon on erinev ning selle läbitöötamine on isikule aeganõudev.

Füüsilise isiku maksustamisel tuleb tunda seaduseid ja erinevaid rahvusvahelisi aspekte. Lõputöö esimeses osas andis autor ülevaate, mis on residentsus lähtudes Eesti Vabariigi seadusandlusest, ning millistele tunnustele peab riigi resident vastama. Residentsuse määramise tunnuseid on kokku kolm, kuid selleks, et olla riigi resident, ei pea isiku suhtes kehtima kõik kolm tunnust. Töö esimeses osas selgus, et füüsilise isiku residentsuse määramine ei ole sugugi kerge ning eelkõige tuleb lähtuda faktilistest asjaoludest. Otsuse residentsuse kohta viib läbi maksuhaldur, kes on pädev isik seda tegema, kuid sageli võib isiku residentsust olla raske määrata ning sellisel juhul tuleb füüsilisel isikul täita residentsuse määramise vorm R. Samas peatükis on autor käsitlenud topeltmaksustamist ning samuti on välja toodud olukorrad, kus kõige sagedamini esineb isiku topeltmaksustamise oht.

Lõputöö teine peatükk keskendub füüsilise isiku maksustamisele tulu- ja sotsiaalkindlustusmaksudega ning samas peatükis on autor välja mõelnud erinevaid situatsioone, mille abil maksustamist selgitatakse. Lõputöö koostamise käigus selgus, et füüsilisest isikust mitteresidentide maksustamisel tuleb arvesse võtta erinevaid asjaolusid. Selgus, et 2013. aastal võeti vastu seadusemuudatus, mille kohaselt võivad Eesti Vabariigi füüsilisest isikust mitteresidentid, kes teenivad vähem kui 75% oma kogutulust Eesti Vabariigis, teha mahaarvamisi vaid maksuvabalt tulult ning täiendavalt maksuvabalt tulult pensioni korral ning seda vastavalt Eesti Vabariigi tulude osakaalule. Mitteresident, kes teenib aga rohkem, kui 75%

oma kogutlust Eesti Vabariigis võib teha mahaarvamisi sarnaselt residendiga. See tähendab ka seda, et isikul on õigus esitada sellisel juhul residendi tuludeklaratsioon ning enam tasutud tulumaks tagastatakse. Sotsiaalkindlustusmaksed tasutakse füüsilise isiku puhul riigis, kus toimub töö tegemine või kui töö tegemise riik ei ole selgelt määratletav, tasutakse maks riigis kus tööandja on registreeritud.

Teises peatükis tõi autor välja tulud, mis kuuluvad Eesti Vabariigis maksustamisele füüsilisest isikust residendi ja mitteresidendi puhul. Selgus, et maksustatakse samasid tululiike ning füüsilisest isikust mitteresidendile erandeid ei tehta. Lõputöö mahu piirangu tõttu koostas autor näidisülesanded kõige sagedamini esinevate olukordade kohta. Füüsilisest isikust mitteresidendi palgatulu maksustamisel ei arvestata maha tulumaksuvaba miinimumi. Selgus, et kohustuslik kogumispensionimakse kehtib vaid riigi residentidele ning seetõttu seda mitteresidendi puhul ei rakendata. Kasu vara võõrandamise maksustamisel on nii füüsilisest isikust residendil kui ka mitteresidendil maksustatavast summast õigus maha arvestada soetusmaksumus, kui ka müügiga otseselt seotud kulud. Pärandvara võõrandamisel on isikutel õigus maha arvestada vaid müügiga otseselt seotud kulud.

Üha enam on isikuid, kes on elu jooksul töötanud erinevates riikides ning seal välja teeninud pensioni. Tihti on välismaalt saadud pension kõrgem kui seda on Eesti Vabariigis saadav pension ning pensioni maksustamise näidisülesannete lahendamisel selgus, et võib tulla ette olukordi, kus füüsiline isik peab maksma tulumaksu juurde oma pensionilt, kuna välisriigist saadud pension ületab residendiriiigi pensionit ning seetõttu tekib olukord, kus pensionit maksustatakse proportsiooni tekkimise alusel.

Enne lõputöö kirjutamist seadis autor eesmärgiks koostada juhendmaterjal füüsilisest isikust Eesti Vabariigi residendile ja mitteresidendile, mis oleks abiks maksustamisel. Käesolev lõputöö aitab säästa isikute aega, mis kuluks erinevate seaduste ja määruste läbitöötamisele. Uurides erinevaid füüsilise isiku maksustamisega seonduvaid maksustamise põhimõtteid ja koostades näidisülesandeid, mille läbi maksustamist selgitati võib lugeda antud lõputöö eesmärgi saavatatuks.

VIIDATUD KIRJANDUS

1. **Albin, T.** (2006). Füüsilise isiku residentsuse määramine maksulepingutes. – *EML ajakiri MaksuMaksja*. Nr 8 / 2006 Tallinn: Eesti Maksu- ja Tolliamet. Lk 14-19.
2. Cross-border commuters. Updated 20.06.2014. – European Commission. [WWW] http://europa.eu/youreurope/citizens/work/work-abroad/cross-border-commuters/index_en.htm (19.10.2014)
3. Double taxation. Last update 09.12.2014. – European Commission. [WWW] http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/individuals/double_taxation_en.htm (25.11.2014).
4. Double taxation. Updated 07.07.2014. – European Commission. [WWW] http://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/double-taxation/index_en.htm (19.10.2014).
5. **Downes, J., Goodman, J. E.** (2014). *Dictionary of Finance and Investment Terms*. Ninth Edition. New York: Barron's Educational Series, Inc. 865 lk.
6. Eesti Vabariigi ja Soome Vabariigi vaheline tulu- ja kapitalimaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise leping. Jõustus 01.12.1993. – RT II 1993, 37, 113.
7. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus 29. aprillist 2004. nr 883/2004. – Euroopa Liidu Teataja. [WWW] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0883:20100501:et:PDF> (19.10.2014).
8. Füüsilise isiku residentsuse määramise juhend. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. Detsember 2010. [WWW] <http://www.emta.ee/?id=1529> (15.09.2014).
9. Füüsilise isiku residentsuse määramise vorm. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] http://www.emta.ee/public/Blanketid_ja_vormid/Vormid_mitteresidentidele/2011/Vorm_R_residentsus_TAIDETA1.pdf (01.10.2014)

10. Income taxes abroad. Updated 28.07.2014. – European Commission. [WWW] http://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/index_en.htm (19.10.2014).
11. Kogumispensionide seadus. Vastu võetud 14.04.2004. – RT I 2004, 37, 252 ... RT I, 23.12.2013, 43.
12. **Lehis, L.** (2007). Sotsiaalmaksu olemusest ja ajaloost. – *EML ajakiri MaksuMaksja*. Nr 11 / 2007 Tallinn: Eesti Maksu maksjate Liit. Lk 21-26.
13. **Lehis, L.** (2010). Olulisemad tulumaksualased Riigikohtu lahendid. – *EML ajakiri MaksuMaksja*. Nr 1 / 2010 Tallinn: Eesti Maksu maksjate Liit. Lk 23–25.
14. **Lehis, L.** (2012). *Maksuõigus. 3., täiendatud ja muudetud trükk*. Tallinn: Juura. 392 lk.
15. **Lehis, L.** (2014). *Eesti maksuseaduste kommentaarid 2014*. Tartu: Casus Tax Services OÜ. 438 lk.
16. „Maksukohustuslaste registri” asutamine ja registri pidamise põhimäärus. Vastu võetud 30.07.2002 nr 240. – RT I, 2002, 68, 408 ... RT I, 22.05.2014, 2.
17. Maksustamisele kuuluv tulu. Uuendatud septembris 2011. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/?id=3169> (29.10.2014).
18. Mitteresidendi tulu maksustamisest Eestis 2014. Detsember 2013. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/?id=25133#ankur6> (15.09.2014).
19. Mitteresident. Mai 2009. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/index.php?id=25838> (30.09.2014).
20. **Nichols, D.R., Wempe, W.F.** (2009). Regressive Tax Rates and Unethical Taxation of Salaried Income. – *Journal of Business Ethics*. 2010. [WWW] <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=3f879a8a-1f36-4bc4-8c98-189bc7dfccae%40sessionmgr4005&vid=39&hid=4204> (25.12.2014).
21. Passive activity losses and credits limited. – Cornell University Law School. [WWW] <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/469> (12.11.2014).
22. **Rannala, L.** (23.09.2014). Füüsilisest isikust mitteresidendi maksustamine. Autori intervjuu. Üleskirjutus. Tallinn.
23. Sotsiaalmaks. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/?id=14275> (12.11.2014).

24. Sotsiaalmaksuseadus. Vastu võetud 13.12.2000. – RT I 2000, 102, 675 ... RT I, 11.07.2014, 25.
25. Sotsiaalmaksuseaduse kommentaarid (seisuga 20. jaanuar 2014). – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/index.php?id=27936> (15.11.2014)
26. **Tammert, P.** (2005). *Maksundus: Õpik ülikoolidele ja kõrgematele õppeasutustele*. (3. tr). Tallinn: OÜ Aimwell. 314 lk.
27. **Terra, B., Wattel, P.** (2001). *European Tax Law*. (3. tr). The Netherlands: Kluwer Law International. 532 lk.
28. **The Organisation for Economic Co-operation and Development**. Model convention with respect to taxes on income and on capital. [WWW] <http://www.oecd.org/ctp/treaties/2014-model-tax-convention-articles.pdf> (01.10.2014).
29. Topeltmaksustamise vältimise lepingud. – Rahandusministeerium. [WWW] <http://www.fin.ee/81502/> (28.09.2014).
30. Tulu deklaratsiooni esitamise võimalused. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/index.php?id=26833> (23.11.2014)
31. Tulumaksuseadus. Vastu võetud 15.12.1999. – RT I 1999, 101, 903 ... RT I, 23.12.2014, 4.
32. Tulu- ja sotsiaalmaksu maksmine Eesti isikute välisriigis teenitud töötasult. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. Uuendatud 2014. aastal. [WWW] <http://www.emta.ee/index.php?id=29733&highlight=maksukohustus> (10.09.2014).
33. Tulumaksukohustus vara võõrandamisel. – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/?id=26300> (12.11.2014).
34. Tööandja minimaalne sotsiaalmaksu kohustus (seisuga 01.01.2014). – Eesti Maksu- ja Tolliamet. [WWW] <http://www.emta.ee/?id=27635> (05.12.2014).
35. **Välb, U.** (2014). Miks peab välismaa palgatulu deklareerima? – *Ernst & Young blogi*. [WWW] http://www.ey.com/EE/en/Home/2014_blogi_Miks-peab-v%C3%A4lismaa-palgatulu-deklareerima- (30.10.2014).

LISAD

Lisa 1. Füüsilisest isikust Eesti Vabariigi mitteresidendi maksustamine

1. Kui palju on registreeritud maksukohustuslaste registrisse füüsilisest isiku mitteresidente?
Maksukohustuslaste registrisse on kantud 23.09.2014 seisuga 70 021 füüsilisest isikust mitteresidenti.
2. Millised on põhilised kitsaskohad füüsilisest isikust mitteresidendi maksustamisel Eesti Vabariigis?
Kõige probleemsemad kohad esinevad pensionitulu maksustamisel, kui isik on saanud lisaks residendiriiigile pensionit ka näiteks teistest liikmesriikidest.
3. Millised on suurimad probleemid isiku residentsuse määramisel?
Kõige suuremaks probleemiks on hetkel see, et andmebaasides kuvatakse rahvastikuregistri andmed, kuid kõik sinna kantud isikud ei ole riigi residendid, see teeb residentsuse määramise keerulisemaks.
4. Kuidas toimub mitteresidendi laenuintressidest saadava tulu maksustamine, kui isik on andnud ettevõttele laenu suurema intressiga, kui seda on turuintress?
Mitteresident ei pea maksma tulumaksu saadavalt intressitulult.

Allikas: (22)

Lisa 2. Residentsuse määramise vorm R

1. Isikuandmed		
1.1 Eesnimi	1.2 Perekonnanimi	1.3 Sünniaeg (päev, kuu, aasta)
1.4 Eesti isikukood või Maksu- ja Tolliameti antud registrikood Eestis*		Välisriigi isikukood
4 9 2 0 2 1 4 0 1 6 5		
1.5 Isikut tõendava dokumendi nimetus ning number	Välja antud	Kehtiv kuni
*Registrikoodi puudumisel väljastab selle Maksu- ja Tolliamet.		
2. Elukoha andmed		
2.1 Elukoht Eestis		
Tänav, maja, korter	Vald, linn või küla	Postiindeks
	Elektronposti aadress	Telefon
2.2 Elukoht väljaspool Eestit		
Tänav, maja, korter	Vald, linn või küla	Postiindeks
Riik	Elektronposti aadress	Telefon
2.3 Kas olete viibinud või kavatsete viibida Eestis 183 päeva või rohkem aasta jooksul?		☒ Jah ☐ Ei
3. Eesti residentsuse tekkimine		
3.1 Millal saabusite Eestisse (päev, kuu, aasta)?		
3.2 Kas Teie perekond (abikaasa, elukaaslane, alaealised lapsed, ülalpeetavad) elab Eestis?		☒ Jah ☐ Ei
3.3 Mis liiki tulu (palk, ettevõtlustulu, pension, intress, üür jne) ja millisest riigist saate?		
Tululiik	Riik	
3.4 Kas Teil on kehtiv elamis- või töölouba Eestis?		☒ Jah ☐ Ei
3.5 Kas kavatsete jääda Eestisse alaliselt elama?		☒ Jah ☐ Ei
Kui ei, siis kui kauaks planeerite Eestisse jääda?		kuni(päev, kuu, aasta) .....
3.6 Millise riigi (milliste riikide) kodanik olete?		
4. Eesti residentsuse lõppemine		
4.1 Millal lahkute või lahkusite Eestist (päev, kuu, aasta)?		
4.2 Kas Teie perekond (abikaasa, elukaaslane, alaealised lapsed, ülalpeetavad) elab Eestis?		☐ Jah ☐ Ei
4.3 Kas Teie perekond (abikaasa, elukaaslane, alaealised lapsed, ülalpeetavad) lahkub Eestist koos Teiega?		☐ Jah ☐ Ei
4.4 Mis liiki tulu (palk, ettevõtlustulu, pension, intress, üür jne) ja millisest riigist saate?		
Tululiik	Riik	
4.5 Kas Teil säilib pärast lahkumist Eestis kinnisvara?		☐ Jah ☐ Ei
4.6 Kas kavatsete jääda teise riiki alaliselt elama?		☐ Jah ☐ Ei
Kui ei, siis kui kauaks kavatsete teise riiki jääda?		kuni(päev, kuu, aasta) .....
4.7 Millise riigi (milliste riikide) kodanik olete?		

Lisa 2. järg

5. Muu informatsioon, mis võib mõjutada residentsust			
6. Lisatud dokumentide nimekiri			
Kinnitan, et minule teadaolevalt on eespool esitatud andmed õiged. Olen teadlik, et ebaõige või ebatäpse informatsiooni esitamine on „Maksudkorralduse seaduse“ alusel karistatav.			
Maksudkõhustuslase allkiri			Kuupäev
Maksudkõhustuslase esindaja			
Ees- ja perekonnanimi			Isikukood või selle puudumisel sünniaeg
Allkiri	Kuupäev	Telefon	Elektronposti aadress
Maksudkõhustuslase esindamise alus			

Märkused

- „Tulumaksuseaduse“ § 6 lõike 1 kohaselt on füüsiline isik resident, kui tema elukoht on Eestis või kui ta viibib Eestis 12 järjestikuse kalendrikuu jooksul vähemalt 183 päeval. Samuti on resident väliteenistuses viibiv Eesti riigiteenistuja. Kõik kolm residentsuse kriteeriumit toimivad iseseisvalt ning juba ühe tingimuse täitumisel loetakse isik Eesti residentiks. Isik loetakse residentiks alates residentsust mõjutava asjaolu tekkimisest.
- Erinevate riikide residentsuse määramise normidest tulenevalt võib tekkida topeltresidentsus – olukord, kus kaks või enam riiki leiavad oma seaduste kohaselt, et isikul on näiteks alaline elukoht või kodu mitmes riigis, mistõttu loetakse teda üheaegselt kahe või enama riigi residentiks. Sellised probleemid lahendatakse reeglina tulu- ja kapitalimaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingute (edaspidi maksuleping) abil. Kehtiva maksulepingu korral jääb topeltresidentsuse lahendamisel määravaks maksuleping.
- Maksulepingu kohaselt loetakse füüsiline isik residentiks eelkõige riigis, kus on tema kodu. Kui tal on kodu mõlemas riigis, siis loetakse teda residentiks riigis, kellega tal on otsesemad isiklikud ja majanduslikud sidemed ehk eluliste huvide keskus. Kui ka eluliste huvide keskuse järgi ei ole võimalik isiku residentsust kindlaks määrata, käsitatakse järgmiste kriteeriumitena riigis viibitud aega ning kodakondsust.
- Kui välislepingu alusel määratud residentsus erineb seaduse alusel määratud residentsusest või kui välislepingus on tulu maksustamisel ette nähtud seaduses sätestatud soodsamad tingimused, kohaldatakse välislepingut.
- Residentid füüsiline isik maksab Eestis tulumaksu kõikidelt Eestis ja väljaspool Eestit saadud tuludest.
- Residentid füüsiline isik esitab Maksu- ja Tolliametile tuludeklaratsiooni maksustamisperioodi tulude kohta hiljemalt maksustamisperioodile järgneva aasta 31. märtsiks. Maksu- ja Tolliameti e-teenuse vahendusel on tuludeklaratsiooni võimalik esitada alates maksustamisperioodile järgneva aasta 15. veebruarist.
- Füüsiline isik, kes ei olnud resident kogu maksustamisperioodi kestel, esitab tuludeklaratsiooni ainult residentiks oleku ajal saadud tulude kohta ja võib teha „Tulumaksuseaduse“ 4. peatükis lubatud mahaarvamisi sama ajavahemiku kohta. „Tulumaksuseaduses“ sätestatud mahaarvamisi võib teha ning „Tulumaksuseaduse“ §-s 28³ sätestatud summalist mahaarvamiste piirangut võetakse arvesse proportsionaalselt kuude arvuga, mille jooksul isik oli resident.
- „Maksudkorralduse seaduse“ § 56 lõike 1 kohaselt on maksudkõhustuslane kohustatud maksuhaldurile teatama kõik talle teadaolevad asjaolud, millel on või võivad olla maksustamise seisukohast tähendus. „Tulumaksuseaduse“ § 6 lõike 6 kohaselt teavitab füüsiline isik maksuhaldurit oma residentsuse muutumisega seotud asjaoludest ning täidab residentsuse määramise vormi R.
- Vormi R punktides 1 ja 2 deklareerib maksukõhustuslane isiku- ja elukoha andmed.
- Punktides 2.1 ja 2.2 esitab maksudkõhustuslane andmed oma Eestis või väljaspool Eestit asuvate elukohtade kohta. „Tsiviilseadustiku üldosa seaduse“ § 14 lõike 1 kohaselt on isiku elukoht koht, kus isik alaliselt või peamiselt elab. Elukoht võib üheaegselt olla mitmes kohas ning elukoht loetakse muutunuks, kui isik asub mujale elama viisil, millest võib järeldada isiku tahet oma elukohta muuta. Kui isiku elukohta ei saa kindlaks määrata, loetakse tema elukohaks tema igakordne viibimiskoht.
- Punktis 2.3 esitab maksudkõhustuslane andmed oma ajalise viibimise kohta Eestis.
- Punkt 3 ja punkt 4 käsitlevad residentsuse tekkimise ning residentsuse lõppemise asjaolusid. Maksukõhustuslane täidab tulenevalt konkreetselt vajadusest kas punkti 3 või punkti 4.
- Punkt 3 täidab maksudkõhustuslane, kes teavitab Maksu- ja Tolliametit Eesti residentsuse tekkimise asjaoludest, deklareerides residentsuse määramiseks vajalikud andmed.
- Punktides 3.2 - 3.4 näidatakse residentsuse määramiseks vajalikud eluliste huvide keskusega seotud andmed. Eluliste huvide keskus loetakse tekinuks riigis, kellega isikul on otsesemad isiklikud ja majanduslikud sidemed (nt perekond ja sotsiaalsed suhted, töökoht, poliitilised või kultuurilised tegevused jne).
- Punktis 3.5 teavitab maksudkõhustuslane Maksu- ja Tolliametit kavatsuse kohta Eestisse alaliselt elama asuda. Alaline elukoht on inimesel seal, kus ta omab eluaset asjaoludel, mis annavad alust järeldada, et ta kavatses seda eluaset ka tulevikus säilitada ja kasutada. Teisisõnu on alaline elukoht koht, mida isik ei kasuta vaid ajutiseks ja lühiajaliseks viibimiseks.
- Punkt 4 täidab maksudkõhustuslane, kes teavitab Maksu- ja Tolliametit Eesti residentsuse lõppemise asjaoludest, deklareerides residentsuse määramiseks vajalikud andmed.
- Punktides 4.2 - 4.5 näidatakse residentsuse määramiseks vajalikud eluliste huvide keskusega seotud andmed.
- Punktis 4.6 teavitab maksudkõhustuslane Maksu- ja Tolliametit teise riiki alaliselt elama asumise kavatsusest.
- Punktis 3.6 või 4.7 näidatakse andmed kodakondsuse kohta. „Tulumaksuseaduse“ alusel isiku kodakondsust residentsuse määramise kriteeriumina ei käsitata. Maksulepingu alusel kasutatakse kodakondsust residentsuse määramisel juhul, kui kodu, eluliste huvide keskuse ning riigis viibitud aja kriteeriumide abil ei ole residentsuse määramine õnnestunud.

Allikas: Eesti Maksu- ja Tolliamet (9)

SUMMARY

RESIDENT AND NON-RESIDENT NATURAL PERSON TAXATION IN THE REPUBLIC OF ESTONIA

Marta Velt

Language:	Estonian	Figures:	2
Pages:	53	Tables:	26
References:	35	Appendices:	2
Keywords:	Resident, non-resident, taxation, double taxation, declaring income, income tax, social security tax.		

This thesis is created to determine the taxation between resident and non-resident natural person in the Republic of Estonia. Throughout the years labor movement has gained popularity and companies are hiring foreign labor force, who are quite often non-residents. In the situation where company is hiring non-resident, it is crucial to notice that there are differences in taxation when compared to taxation of a resident.

This subject deserves attention, because there are more and more instances where employer does not consider itself responsible, to check the taxation principles for employees and it falls on employees to keep them up to date with all information about the taxation. To avoid any mistakes with taxation, it is crucial that both employer and employee are aware of the taxation principles of residents and non-residents. This subject needs to be discussed right now as starting 2015 there are some changes in taxes and laws, which are not been handled in previous thesis.

The goal of the thesis is to compile illustrative instructional material about taxation of both residents and non-residents natural person. Method of conducting this survey was analytical collecting and interpreting the data. To reach the goal of the thesis the author set following points of research:

- the nature and identification of the resident and non-resident;
- clarify what determines the residency of a person;

- essence of double-taxing and principles of tax treaties;
- investigation of tax declaration between resident and non-resident;
- compiling demonstrative exercise;
- presenting conclusions and suggestions.

Author of thesis has chosen taxation of residents and non-residents in the Republic of Estonia as her object of study. Author investigates how resident of the Republic of Estonia is being taxed in the country of residence and which responsibilities are being added when working abroad. How non-residents are being taxed in the Republic of Estonia will be studied as well.

Main sources of information in this thesis are different laws of the Republic of Estonia, tax treaties between the countries and regulations of European Union. Fair share of info was obtained by the author from web pages of ministries and Estonian Tax and Customs Board. In addition of Estonian sources the author has used foreign ones as well. To complete the thesis, author has used total of 35 sources.

Thesis consists of two substantial parts. First chapter deals with the nature of residency and how it is determined, as well as double taxation, what it stands for and how to avoid it through tax treaties between the countries. Second chapter of the thesis includes both theory as well as practical examples. Nature and principles of income tax and social security payments is given as an overview in second part of the thesis, as well as description of which forms need to be used to declare taxes. After examples comes subchapter with authors conclusions and suggestions regarding the subject.

The more time goes by, the less differences there are between taxation resident and non-resident natural person, however few of the differences have remained. Non-resident natural person principle of taxation is based on source of the income, which states that tax is applied in the country where income was earned. Non-resident natural person who is European Union country resident, can do deductions of taxable income, same way as resident, but only if they earned minimum 75% of their worldwide taxable income in the Republic of Estonia. It means that non-resident can present resident tax declaration and overpaid income tax will be reimbursed to them as well. But in the situation where non-resident natural person has earned less than 75% of person taxable income in the Republic of Estonia, then the person may deduct only basic exemption and additional basic exemption in event of pension in proportion to the Estonian taxable income in the persons worldwide taxable income.

Due to capacity restrictions of the thesis, the author has compiled examples case of the most often occurring situations - wage income, capital gains, interest on loans and pension income taxation. Wage income taxation of non-resident natural person, mandatory pension payment and minimum income tax threshold is not taken off the salary. Only residents are obligated of paying mandatory pension fees. Taxation of capital gains gives the right to deduct the cost, as well as costs directly related to selling for both resident and non-resident natural person. Inheritance transfer or sale only costs directly related to sale can be deducted.

There are more and more people who have worked in different countries during their life and have earned their pension there. Often the pension from abroad is higher than the one given by the Republic of Estonia and during the example exercises it turned out that situation can arise where a person needs to pay additional tax from their pension, because the pension from abroad is higher than the one earned domestically and therefore gets taxed on the basis of the proportion of the occurrence.

During declaration of income it became apparent that when income tax is withheld during payout to non-resident, then non-resident does not need to give additional tax declaration. Instances where income tax was not withheld, it needs to be declared. Non-resident can not apply for income tax deductions, as in their country of residence they will have tax benefits and they would start repeating.

Before writing the thesis, author set a goal to compile a guide for resident and non-resident of The Republic of Estonia, which would help with taxation. This thesis will help to save time which would be spent going through different laws and regulations. Coming up with different exercises and clarifying taxation through them, concludes this thesis has reached its target.

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor: .....
(Marta Velt, 13. jaanuar 2015)

Üliõpilaskood: BDMR 113696

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja: .....
(Kristo Krumm, 13. jaanuar 2015)

Kaitsmisele lubatud: "....." 2015

TTÜ TK kaitsmiskomisjoni esimees:

.....
(nimi, allkiri)